

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Osvrt na godinu 5684.

Teško je u okviru jednog članka prikazati događaje jedne godine obuhvatiti pogledom sve ono, što se u židovstvu cijeloga svijeta zbivalo. Ima toga toliko, da bi morali napisati opsežnu studiju.

U opće židovskom životu svi događaji proističu iz istoga izvora, a njihova jednovremenost nije tek slučajna nego uzročna. Periodički javljaju nam vijesti, da su sad tu, sad tamo izbili progoni Židova, sad u većoj, sad u manjoj mjeri, a ono često opetovanje kao da je postalo nešto tako naravno, da više i ne nasmažemo snagu odlučnoga prosvjeda u ime židovstva i čovječnosti.

Istok Evrope, gdje žive židovske mase, još uvijek se nije smirio i ne daje nam da odahujemo. Sa Rusijom smo doduše dobili veze i danas dopiru vijesti do nas, no samo one, koje su u prilog vladajućim krugovima. Da prikriju pravo stanje šalju boljševici s vremena na vrijeme vijesti o kolonizovanju Židova u unutrašnjosti zemlje, i ako to još nije uslijedilo. Kraj toga se i nadalje progone svi, koji rade na uočuvanju židovstva.

U Poljskoj vodi se i nadalje borba oko jednakopravnosti, pa i danas još nisu ukinule protužidovske naredbe carsističke Rusije. Pored ugovora o miru i zajamčenih prava narodnih manjina naročito se proganjaju židovske škole, te se pod svim mogućim izlikama nastoji da ih se potpuno onemogući. Ekonomsko stanje vrlo je bijedno uslijed antisemitskog pritiska. Naročito nesnosan je položaj Židova u Poznaniu, gdje po malo nestaje židovskih općina.

Tešku borbu vodi litavsko židovstvo, koime se sve više oduzimaju stečena prava. I dok s jedne strane litavska reakcionarna vlada svakom zgodom u svijet šalje vijesti o potpunoj jednakopravnosti Židova, s druge strane Sejm nije odobrio budžet za židovsko školstvo, niti je legalizovao židovsko narodno vijeće kao oficijelno zastupstvo cjelokupnog litavskog židovstva.

Najveći bili su progoni Židova u Rumunjskoj. Neprestano je sad u ovom sad u ovom mjestu izveden progon, židovski su putnici na željeznicama zlostavljani, židovski dućani su orobijeni. Kraj toga stanovnici novo priobjedinjenih krajeva još uvijek nisu dobili, pored svih jasnih utanačenja u mirovnom ugovoru državljanstvo, te se šikaniraju kao stranci. Država ne će da izvrši prema Židovima preuzete obveze i ne samo da iz vlastitih sredstava ne će da uzdržava židovske škole, već proganja i one židovske škole, što ih uzdržavaju židovske institucije. Tešku borbu vode židovski akademici za svoju jednakopravnost na sveučilištima, gdje su iznizeni ispod građanskih profesora i doktora.

U Mađarskoj, gdje je »hrišćanski kurs« za neko vrijeme bio zatamio svoje krvološtvo, javlja se opet »aktivitet«. Nadobudna mađarska akademska omladina smatra se potaknutom, da ustaje na obranu ugrožene mađarske kulture time, da napadaju numerus claususom ograničeni broj svojih židovskih kolega i da ih tjeraju s predavanja. Horty treba zajmove, pa zato njegovi agenti nastoje, da svijetu prikažu Mađarsku kao zemlju u kojoj svi građani uživaju jednakopravnost. Što više oni imaju i smjelosti, da se bez obzira na svoje zarobljeničke labore, u kojima čame neudžne žrtve bijeloga terora, tuže na druge države radi zaštite narodnih manjina.

Antisemitski pokret ojačao je i u Austriji, gdje se najjače ispoljile »lackenkreutzlerske« metode na visokim školama. Lovonike mađarskih drugova, koji su izvojevali numerus clausus ne daju im mira, i sigurno bi i austrijska vlada popustila, da nije bilo pritiska izvana. Još je jači istup Hackenkreutzlera u Njemačkoj, gdje su ne samo na sveučilištu i u pojedinim gradovima napali pojedine Židove, već gdje cijele političke stranke traže da se stvori poseban izniman zakon za Židove. I ne mogavši ostvariti svoj politički cilj osvećuju se Židovima oskvnrjenjem njihovih groblja.

Kamogod u Evropu pogledamo, nema je zemlje, u kojoj ne bi uspijevala otrovna biljka antisemitizma. Ali i preko okeana ona ne samo uspijeva, već danas antisemitski pokret u Evropi dobiva materijalnu pomoć iz Amerike. Nije danas nikakova tajna, da ograničenja za emigraciju, koja tako teško pogodiše naročito istočno židovstvo, nisu diktovana ekonomskim prilikama zemlje, već su uzmak pred jačim pritiskom antisemitizma. I američki Židovi to uviđaju i sve jače prodiere u svijest američkoga židovstva, da je jedini spas svega židovstva: osnufak narodne domovine u Erec Israelu.

Cijonistički rad stajao je ove godine u još povišenoj mjeri u nastojanju predobivanja svih slojeva židovstva za saradnju na djelu izgradnje narodne domovine u Erec Israelu. Stvaranje velikoga židovskoga fronta, koji će zajedničkim radom da dovrši započeto djelo, bila je velika zadaća, koju je sebi stavio dr. Weizmann, kad je pošao u Ameriku, a treba da nađe svoj izražaj u ustupu raznih korporacija u Jewish Agency. Rezultat svoga rada iznio je Weizmann u sjednici Akcionoga Odbora, koji je odobrio njegovo stajalište pa ne varaju li svi znaci, doći će do ostvarenja Weizmannovih planova. Njima bi se imao osigurati nemekani razvoj kolonizacionoga

djela, koji danas trpi od nestašice sredstava. I premda je Keren Hajesod ove godine namakao više no u prošlim godinama, ipak to nije dovoljno, a naročito neredovito prihtjevanje sredstava u velike preči razvoj našega obnovnog djela u Palestini. Pored toga valja zabilježiti jednu važnu činjenicu. Vodstvo odlučilo je, da sav rad postavi na nov temelj, konsolidiranje postojećeg. Ne ćemo stvarati novih pozicija, dok nismo potpuno obezbijedili opstanak starih. Jedino ako će židovstvo cijeloga svijeta u većem opsegu no da sad doprinijeti žrtava za obnovno djelo, koje će nadilaziti naš uistinu vrlo čedni budžet, moći će se pomisliti i na daljnje investicije, na stvaranje novih naseobina. Već se izrađuje točan plan prema kojemu sve to ima da uslijedi, tako da budemo pripravnii i za brži tempo izgradnje Erec Israela.

I dok se u galutu vodila žestoka novinska borba o Jewish Agency-u, dok su se trošile uzaludno energije, koje bi se mogle bolje iskoristiti, dole je Erec Israel radio i stvarao. Pored svih poteškoća, koje često prouzrokuje nestašica sredstava, ipak se i ove godine opaža lijep napredak u Palestini. Osnovano je nekoliko novih naseobina, uvedena je u većoj mjeri kultura duhana, koja omogućuje velikom broju radnika egzistenciju, izvedene su mnoge gradnje, dovršeni su instituti za židovski univerzitet, ostvanuje se mali Ruthenbergov projekat tako da pored Tel Aviva i Jafe ima sada već i u Haifi električna centrala. Ove godine vidimo napredak i u industriji, koja i ako još u početnom opsegu, ipak sve više hvata čvrst korijen u zemlji. Mir i red, koji vlada u zemlji privukao je u većoj mjeri turiste, koji su donijeli kapitala. Vrlo je radosna činjenica, da i privatni kapital počine učestvovali u djelu izgradnje, jer je to siguran dokaz stabiliteta palestinskih prilika i napredka našega rada. I vlada sa svoje strane nastoji da podupire ove pokušaje, koje služe stvaranju industrije i trgovine u zemlji time, da je uvela nov carinski zakon. Ovim zakonom znatno se snizila carina za pojedine vrste robe, koja se uvažava, a neki, za zemlju naročito potrebni artikli, sasvim su oslobođeni od carine. Sve ove prilike imale su za posljedicu, da je ne samo nestalo nezaposlenosti radnika, već da se u velike povećao broj useljenika. Nakon opadanja imigracije na minimum, vidimo zadnjih mjeseci opet porast koji se kreće u granicama onoga broja, što ga je dr. Ruppin označio potrebnim, ako želimo u roku od 25 godina postići majoritet u zemlji. U vezi s porastom imigracije možemo zabilježiti još jednu činjenicu. Židovski Narodni Fond kupio je ove godine 40.000 danišna zemlje, tako da je posjed Keren Haje-

meta porasao na 160.000 dunama. To je prva polovica kompleksa, što je Keren Kajemet kani u novoj godini novim kupnjama nadopunili na 100.000 dunama, jer nema danas slobodnih zemljišta u posjedu Keren Kajemeta. Konačno valja spomenuti i izložbu palestinskih produkata na izložbi engleskog imperija u Wembleyu, koja je prvi put upoznala svijet s rezultatom obnovnoga rada te je mnogo doprinijela, da se javno mnijenje Engleske nakon arapske velike propagande protiv židovske narodne domovine promijenilo u prilog židovske Palestine.

Preostaje da se na koncu osvrnemo i na prilike u našoj kraljevini. Politički se položaj Židova nije mijenjao. Apstrahirajući od nekoliko incidenta pri židovskim zabavama i napadajima u ekonomskim listovima, nije se ne-židovska javnost s nama bavila. U unutarnje židovskome pogledu nisu se prilike onako razvile, kako bi mogli očekivati. Savez vjeroispovjednih općina nije na žalost uspio da stvori jedinstvenu židovsku frontu, jer su neke općine, ne shvaćajući njegovu zadaću i zamašnost, pod izlikom različitog ritusa, ostale van saveza. A i one općine, koje su u Savezu više osjećaju administrativnu no živu organsku vezu prema Savezu. Savez bi morao izvršiti pored administrativnog rada i konstruktivne zadaće, a naročito čim prije realizirati zamisao ovogodišnjega kongresa o osnutku židovskoga seminara.

Židovsko narodni rad nije se povoljno razvio, jer su zatijele naše mjesne organizacije, naročito u velikim mjestima. Pored toga bilo je i trzavica, koje su u Sarajevu onemogućile rad. Sve te prilike naravno nisu pogodovale našim velikim akcijama. Mimo akcije za Keren Hajesod i Keren Kajemet vodena je akcija za osnutak halučke farme, ali još nije cjelokupna svota ubrana, pa bi je trebalo na početku jeseni završiti, da i opet ne izgubimo radi ovog neznatnog ostatka daljnju godinu. Omladinski pokret brojčano se razvija i uzео je življe učešće u svim našim akcijama.

Kad po kroničnoj dužnosti na koncu godine u zbijenoj formi dajemo letimični pregled svih događaja u minuloj godini, nameće nam se pitanje, što li će historičar, listajući kronike, zabilježiti o našim danima, kako će suditi o generaciji, kojoj je bila namijenjena zadaća da ostvari tisućljetne nade naroda? I dok su u prvim godinama iza završetka svjetskoga rata strašni pogromi harali te prijetili da će uništiti židovstvo, kasnije su godine morale da ublaže golemu nevolju, da vidaju nebrojne rane iz koje je narod krvario. Filantropski rad potisnuo je silom prilika, naš rad oko izvršenja drugog velikog zadatka: izgradnje Erec Israela. Pogromi su prestali — iako se tu i tamo još javljaju u manjem opsegu — pomoćne se akcije likvidiraju, i mi bi smjeli očekivati, da će se sav napor koncentrirati na obnovno djelo. I baš u tome pogledu nisu se ispunile nade, nije nam uspjelo podstreknuti požrtvornost židovstva u tolikoj mjeri, da namakne sredstva za brži tempo izgradnje Erec Israela.

Na početku nove godine treba da spoznamo, da smo se ogrješili o dužnosti prema židovskome narodu. Iz naših srdaca treba da se vine iskreni: Ašamnu . . .

Naredne godine cionizma

Piše: dr. Julius Doňany.

Čovjek naučio se od rata ovamo u svemu na velike dimenzije. U boli, u urniranju, u ubijanju, u laganju i izrugivanju ideala, samo ne u životu. U masama umirati, ubijati i tlačiti, samo ne u masama oslobadljati i usrećivati ljude.

Pet je godina bijesnila bestija mržnje, silom su dovedeni narodi iz Afrike, Azije, Australije i pokazalo im se, kako se ubija i mrzi, u ime iste one kulture, koju su im pobjedonosni Evropejci do onda nametnuli ognjem i mačem. Kao plod te kulture buktu danas od Maroka do Kina plamen mržnje i žrtvuju se hetakombe ljudskih života tome novome Begu, koji vlada u Evropi. U ovome plamenome moru mržnje, radi šaka odvažnih muževa u Ženevi na planovima izmirenja i čovjekoljubivosti, ali ne dolaze dalje od rasprave pitanja, koje je odlučno za čovječanstvo, da li Njemačka mora da traži svoj prijem, ili da li će biti primljena, ili treba li je čak pozvati! Amerika sebi što više razbija glavu o tome, da li se može problem razoružanja raspravljati na separatoj konferenciji, ili pak unutar Lige Naroda!

U ovu sliku, evropejskoga čovječanstva, koje stoji na rubu ponora, a da to i samo ne zna, mora se još svrstati one jadne i žalosne mase beskućnih, progonjenih Židova, koji na stotine hiljade čekaju u izbjegličkim centrima Poljske, Letске, Danziga, Besarabije i Ukrajine, ne bi li se otvorio jedan prozorčić s vidikom na vedro nebo domovine — a međutim propadaju. Žalosno je, da umjesto, da to činimo sami, sudbonosni događaji u Evropi danas tako jasno odgovaraju židovskim intelektualcima na iluzije, kojima su očekivali izbavljenje židovstva od fizičke i moralne nevolje napredne kulture. Žalosno je, da ti događaji umjesto nas samih odgovaraju onima, koji pripovjedaju da sačekamo religiozno oslobodjenje. Ako čovječanstvo strašno trpi, trpimo i mi Židovi, a imademo površ toga uvijek još našu posebnu židovsku bol. Ako se pol milijuna Grka protjera iz njihove domovine iz Male Azije, tad ih se naseljuje u njihovoj Grčkoj pradomovini, i kao što je to vazda, kad valja pomoći egzotičnim narodima, nadje se jedan Židov, vrlo bogati, američki Židov Morgentau, koji nasmaže jedan milijun funti ili isposluje od engleske vlade, da ove siromašne Grke učini produktivnima za dobrobit Grčke. U Ženevi ga za to posebno toplo pozdravlja predsjednik. Ako pak iz Ukrajine, iz Sovjetske Rusije mora da bježe stotine hiljade Židova, ako se u ratu protjerane židovske mase vraćaju i uzalud traže ulaz u staru svoju domovinu ne daje im se dozvola, ako onda hoće u Ameriku, tad nema zemlje, koja bi ih primila, nema Židova, koji bi namaknuo milijun funti za njihovo produktiviranje.

Ako nas zapitaju židovski intelektualci, da li ne bi sagriješili protiv »viših sveljudskih dužnosti«, kad bi se posvetili »ekskluzivnim« i nacionalističkim ciljevima, može da im — na žalost — ova slika bude odgovor: da će možda šaki sanjara ili odvažnih muževa kroz generacije uspjeti da čovječanstvo dovedu u hram jednog slobodnog života, ali bi se nama

moglo dogoditi, da stupimo u onaj hram života, ogorčeni, zastrašeni, uvrijeđeni. Može nam se desiti da će vrednote, što su nam u krvi ostavili dugi nizovi naših predja do onda zakržljati i nestati, dok će se slabosti u karakteru — koje su nam ostavili vijekovi progona i potiskivanja — mnogo jače razviti. I kad će svaki narod unijeti već pročišćene, svijesno naglašene nacionalne vrednote za nas bi iznova započelo ono vječno pitanje.

To je slika, koju bih htio predočiti brojnim malodušnim cionistima od danas, koji u cionističkom novinstvu i svagdje govore i pišu o »cionističkoj krizi«. Oni time nesvijesno izražavaju svoje individualno duševno stanje. Polomljenih krila i umanjenim poletom polaze na dnevni rad sabiranja novaca, jer nakon što nam je zajamčena narodna domovina i nakon što su principijelno predobiveni ili barem približili sebi veliki dio židovstva smatraju veliko pitanje i velik put renesanse jednoga naroda polu-dovršenim. Oni ne vide, da čim se slobodnije i nesmetanije razvija nacionalni individualitet naroda, da je tim više potrebno, da budemo pred društvom naroda legitimirani nedvoumnom i jasno opisanim ciljevima jedne zajednice. S druge strane ne vide, da se u žalosno-tragičnom položaju židovstva nije ništa promijenilo.

Pod burnom površinom svjetskih događaja postoji još od najstarijih vremena našeg progonstva samostalni pokret naše historije — a ko se pasivno, što služi neprijateljskim akcijama može nazvati historijom. Židovsko selenje, koje se obavljalo to burnije i žalosnije, što je burnije i konvulsivniji bio potres prave istorije naroda, koji su djelujući, sad se uzdizali, sad padali. Ovo selenje traje još i danas. I danas još u većoj mjeri i praćeno još kud i kamo većom nesrećom i bijedom već ikada prije. A svijet brine se za to danas još manje. Bio je jedamputa sultan Muhamed, despot, koji je bježeće židovske mase zvao u svoju zemlju, jest, dapače ih je mamio, bio je i knez Kazimir, koji ih je zvao u svoju zemlju i dao sve privilegije i štutio ih, znajući, da su uporište protiv moćnog plemićkog staleža. Danas je to drugačije. Danas velike demokratske države zatvaraju svoja vrata pred najnesretnijima sviju bijednika.

I ako židovski, pače i cionistički intelektualci puni idealizma misle, da je sada kad započinje odužan rad, nošen idealnim oduševljenjem za sveljudsko izmirenje i izbavljenje, važnije i potrebnije, da se posvete tome radu, tada je dovoljno, da ih se uputi na to, da se u istoj sjednici Lige Naroda, u kojoj su izabrana za vodstvo »duševne saradnje naroda« dva Židova kao predsjednici, Einstein i Bergsohn, našao doduše jedan Židov, koji je plamenim riječima zastupao progonjene Grke i opet jedan drugi, koji se zauzeo za letavske bjegunce, da je bilo i hrišćana, koji su držali sjajne govore za potlačene narodne manjine, ali da nije ni jedan od tih velikana, našao i jednu jedinu riječ prosvjeda protiv društvene, gospodarske i političke hajke, protiv narodne manjine par excellence, protiv Židova.

Medjutim ori sve burnije i glasnije od zemlje do zemlje povik: »Napolje«. Iz dana u dan sve više zadobiva na terenu i dok je taj povik »Napolje« u velikom nizu

vijekova naših strašnih progona ostao većinom privatni posao gladnih moćnika, te je trebalo decenije dok se presadio iz jedne zemlje u drugu, danas se s njime organizira **narodni pokret** i treba tek nekoliko mjeseci ili nekoliko godina, da se njima oplode do sada nezaraženi krajevi.

Danas se više no ikada odrazuje naš udes u jednoj ozbiljnoj legendi Jokai-a o potonulom Atlantusu: U neizmjeritomu oceanu živila je neman, velika poput zemlje. Ljudski vijek za nj je tek čas, udes ljudi i naroda tako nezatno malen da uopće ne zapaža njihove radosti i boli. Jednom se malo pokrenula, a njezina ledja uzdigla su se nad morskou površinu na kojoj su onda leteće ptice spuštale sjemenja i korijenja biljaka. Vjetrovi donijeli su pijeska i zemlju i najednom došao je narod koji putuje i vidio je plodno zemljište i nastanio se ovdje. Ubrzo se razvio cvateći život, generacije slijedile su jedna drugu dok neman jednoga dana nije jednim pokretom sve stresla i nestala zajedno s ljudima i njihovim velikim djelom.

Za nas su mnoge zemlje još uvijek ledja ove nemani. Danas ovdje, sutra ondje. Kadkad nas strese nakon dugih patnja, kadkad sred velikog blagostanja.

Tko traži čvrsto korijenje mora da ga za sebe i za buduće generacije zasadi u duši i u čvrstoj zemlji stare domovine. I komé je do saradnje na visokim sveljudskim idealima i ciljevima, neka uznastoji da se jedan dio toga čovječanstva koji je njemu najbliži, podigne, najprije sam tako visoko, duševno bogato i čudoredno jako, kao što su nekad stajali očevi, kojima čovječanstvo danas ima da zahvali svoj čudoredni kodeks.

Zapečaćena knjiga

Piše Marthef.

Pred dva decenija stajali smo još pred cionističkim zadaćama kao pred golemim gorjem. Osjećali smo s riječima psalmiste: Odakle da nasmognemo snagu da se uspnemo na ova brda.

Iza nas je borba i postigli smo velikih uspjeha. Židovski narod budi se na novo stvaranje, židovska se zemlja osvaja. Ispravno je, što je ovih dana u Jeruzolimu rekao rabi Fischmann varirajući značajnu Herzlovu riječ: Hoćete ili ne ćete, nije više bajka.

Istorijski uspjeh cionizma ne valja mjeriti samo materijalnim mjerilom. On ne znači tek kolonizaciju ma kakve zemlje. Stvar je mnogo dublja i imade vanredno znamenovanje ne samo za židovstvo, već i za cijelo čovječanstvo. Palestina, ta zemlja sveta za cio svijet, dobiva novu životnu snagu, a židovski narod, taj najstariji član kulturne grupe čovječanstva na novo se budi.

Kad govorimo o uspjehu treba uvijek da mislimo na ovo. Sa svakim povećanjem uspjeha povećaje se i otporna snaga protivnika. U zadnjoj skupštini Lige Naroda skovao je francuski ministar predsjednik Herriot za taj pojam riječ: k r i z a r a s t a. S toga nas svaki uspjeh mora bodriti na što veće naprezanje naših stvaralačkih sila.

Pojave otpora ne ukazuju nam se uvijek dosta jasno. No treba da ih promatramo, da ih uzsmognemo nadvladati. Cionistički uspjesi stvaraju novo duševno

raspoloženje židovskoga naroda i bit će sigurno velik broj onih, koji ne će biti sposobni da shvate stvar u novoj formi i da svrstaju nove uvjete u svoj židovski život.

Broj naših odmetnika, koji napuštaju židovski tabor, dosta je znatan. Djelovanje je to snage, koja hoće da priječi. Pa zar je to čudo? Sve teže i teže biva stajanje na pragu i neprestano kolebanje. Znamenita linija nedužnoga i kažnjivoga, vjere i nevjere zadobiva sve oštrije i oštrije konture i s objiju strana sve jačom vehemencijom djeluju ove snage. Židovska istorija zabilježila je brojne i teške kušnje, tako da nas to stanje ni najmanje ne plaši. Ali je ipak važno da ove pojave dobro uočimo, da budemo moralno što otporniji.

Naše su radionice otvorene, svaki može u njih zaviriti. Cionistički je pokret za svoju stvar tražio tribinu najšire javnosti, jer on bazira na istini i pravdi. S tom snagom istine i pravde, mogao je židovski narod da izdrži i najveće muke i progone vijekovima i s tom snagom istine i pravde postigao je cionistički pokret svoje uspjehe.

No kakove su radionice naših neprijatelja? Naših neprijatelja, koji su se protiv našega naroda borili uvijek oružjem neistine i klevete? Tko bi to mogao znati? Jedno je ali sigurno: i u tim radionicama predrasude i mržnje ne miruju rad.

I taj satanski posao zlobe i neprijateljstva traži pomoći, gdje god je nadje. Najmiliji i najzgodniji čini mu se plijen iz židovskoga tabora. Kad može postići, da sinovi i kćerke židovskoga naroda ustaju protiv vlastite stvari. U ovome velikome, istorijsko-impulsivnom vremenu židovskoga naroda, ne smije nas ništa iznenaditi i odvesti stramputicom.

Moramo vazda imati na umu, da cionizam prouzrokuje nove, moćne valove židovskog narodnog života i da ovi valovi naravno iz dubine nose na površinu nove pojave. Dobre i rdjave: snagu i otpor. Židovski kroničar ovog velikog doba morat će da zabilježi pored velikih ideja Pinskera, pored djela Teodora Herzla i pored uspjeha dra. Weizmanna, kako je profesor S. Levy u Parisu pred zastupnicima država svijeta podigao svoj glas protiv oslobodjenja svoga naroda, kako je dr. de Haan u Erec Jisraelu mučke počinio »mesira« na svome narodu i konačno, kako je Hans Herzl pomoću patra Schlesingera otpao od vjere i naroda svoga velikoga oca.

Židovski narod kroči čvrsto i odlučno dalje svojim istorijskim putem. Vjeran sam sebi, vjeran istini, ne odstupa od puta svoje nauke, od puta svoga udesa ni na desno ni na lijevo. Živi u nadi, koju je crpio iz svoje povijesti: snaga njegove vjernosti svladava svaku satansku moć zapreka i razaranja.

Veliki blagdani što ih ovih dana slavimo, imaju u liturgiji i ime: strašni dani (jamin noraim). Ovaj naziv treba da nas sjeti i ozbiljne strane židovskih blagdana. I kao što je u židovskoj religiji, tako je i u židovskoj istoriji. Historijski napredak, uspjesi na djelu židovskog izbavljenja, moraju nas veseliti i sačinjavaju naše blagdane, ali podjedno mora da nam dozivlju u pamet i dužnosti,

mora da jačaju našu moralnu snagu. Cijon danas više no ikad kao »svetim glasom šofara« dovikuje svojim sinovima i kćerima: h a z a k v e e m a c! Budite jaki i odvažni! Skupljajte vaše snage i gledajte puni povjerenja u budućnost. Pravednost oslobodit će Cijon, a krijepost njegove zarobljenike!

Što li će biti u Cijonu, što će nama Palestina još dati? Pred ovim pitanjem spustio je i Teodor Herzl svoj profetski pogled.

U tavnim vremenima galuta — veli stara riječ u midrašu — bit će Palestina napuštena i pusta, kao zapečaćena knjiga, jer nitko ne će znati, što u njoj piše. Istom kad će se Bog opet smilovati svome narodu i osloboditi Erec Jisrael, objavit će zemlja, što je...

Ova božanska knjiga stvaranja opet se otvara u našim danima i mi u njoj čitamo prve retke...

Razgovor s Albertom Einsteinom

U ponedjeljak poslije podne stigao je u Beč prof. Albert Einstein, gdje je dočekan po zastupnicima Keren Hajesoda, a zatim je posjetio nadrabina dra Hajesa i predsjednika austrijske cionističke organizacije, nž. Roberta Strickera.

Prof. Einstein došao je u Beč, da radi za obnovu židovske narodne domovine u Palestini. Sve druge novinske vijesti i kombinacije ne odgovaraju činjenicama.

Uredniku Wiener Morgenzeitunga izjavio se Einstein o palestinskom pitanju, te je među ostalim rekao:

»Kako ja gledam palestinsko pitanje? Vidim ga sa dvije strane. S jedne strane radi se o problemu naseljavanja, koji se može riješiti samo snažnom pomoći izvana, i za čiji uspjeh moramo privući materijalne snage svih Židova, a s druge strane o poticaju privatne inicijative poglavito za djela industrije i trgovine.«

»Koje ste utiske ponijeli iz Palestine?»

»Najdublji utisak ostavili su na mene mladi ljudi s požrtvovnim radom, koji su znali, da se pod dojmom zajedničke čežnje nadju u jednu usku vezanu zajednicu i da time vrše jednoviti rad. Naročito je na mene djelovao posjet u Nahalalu, gdje sam vidio, kako ti mladi ljudi, apstrahirajući od teških prilika, koje nastaju kod svake nasobine na novom zemljištu, trpe pod nestašicom kapitala, pod smješno malenim dugom, koji silno tišti te ljude. Kako bi lako bilo, da se tim ljudima, koji to i te kako zaslužuju, pomogne! Držim, da nitko ne može gledati život tih ljudi, a da ne osjetili kao dužnost, da za njih sve što može uradi.«

Osim toga vrlo je povoljno na mene djelovala jakost poduzetničkoga duha, koji se pokazuje kod gradske građevne djelatnosti; dojam je to, da stojimo pred razvitkom, koji ima karakter poput lavine. Osjećam se, da je to djelo nošeno jakim osjećajem jedne nacije. Inače se ne bi mogao razumjeti rapidni razvitak, naročito na obali kod Tel Aviva. Nisam nikad imao osjećaj, da bi arapsko pitanje moglo ugroziti razvoj palestinskoga projekta. Držim što više, da naročito između nižih slojeva Židova i Arapa vlada prijateljski odnošaj. Poteškoće, koje leže u naravi stvari na licu mjesta gotovo i ne vidimo. Mnogo teže čini se pi-

tanje rekonstruiranja i saniranja domovine.

Stajalište, što ga većina ljudi u nas zauzima prema palestinskom pitanju je od prilike ovo: Što se to nas tiče? Moglo bi se nabaciti pitanje, koje znamenovanje imade za raštrkani narod od toliko milijuna ljudi, da se u Palestini nastane milijun ili milijun i pol Židova. Ja vidim veliku važnost cijelog cionističkog rada upravo u djelovanju na one, koji ne će stanovati u Palestini. Tu se može ustanoviti djelovanje i prema unutra i prema vani. Djelovanje prema unutra leži prema mome mišljenju u socijalnom ozdravljenju Židova u smislu ugodnoga osjećaja zajednice, koji stvara u ljudima zajednički cilj i po kojima se nova mlada generacija — ne samo cionistička omladina — vrlo probitačno razlikuje od prijašnje generacije, čije je nastojanje, da potone u nežidovskom društvu, dovelo do toga, da su izgubili svako držanje. To je djelovanje prema unutra. Djelovanje prema vani vidim u držanju, koje jedna ljudska zajednica može da dobije samo kolektivnim, produktivnim djelovanjem. Držim, da će egzistencija jednog židovskog kulturnog centra učvrstiti moralni i politički položaj Židova u cijelom svijetu upravo time, da postoji instanca, koja će inkorporirati interese cijelog židovskoga naroda.

Da se to djelo dovrši nužno je, da taj veliki rad ne počiva samo na leđima cionista. On mora da se razdijeli na židovsku cjelokupnost. Veseli nas, kada vidimo, da je taj proces posljednjih godina znatno napredovao, naročito u Americi, Engleskoj i Njemačkoj. Najteže već je izvršeno po cionistima. Djelo poprimilo je dimenzije, koje ga čine stvarju cjelokupnog židovstva. Radosna je činjenica, da se razumijevanje za veliko znamenovanje ovog djela sve više širi u židovskoj zajednici.

Prof. Einstein držao je predavanje pred krugom najodličnijih židovskih ličnosti u Beču o obnovnom djelu u Palestini.

Keren Hajesod

Piše dr. Josip Klausner, Jerusolim

Ponovnu kolonizaciju jedne zapuštene zemlje provadljaju dvije uporedo djelatne sile: kolonisti i vlada. Kolonisti stvaraju dobra i vrednote, a vlada uvjete za stvaranje ovih dobara i vrednota.

Engleska se vlada nije obvezala, da će sama stvoriti narodnu domaju za židovski narod. Ona se samo obvezala, da će njeno držanje spram osnutka narodne domaje za židovski narod u Erec Jisraelu biti »dobrohotno«. Narodnu domaju mora židovski narod sam da stvori. Useljenici zacijelo grade zemlju sami, ali zato ipak ne smijemo da podcijenimo vrijednost privatne inicijative u Erec Jisraelu. Povoljne uvjete, koji su potrebni za privatnu inicijativu, ne mogu pojedinci da stvore, ma kako bili imućni i poduzetni. Imade mnogo toga u kolonizaciji, što pojedinci ne mogu da stvore, u tom slučaju mora mandatarna vlast da poradi za dobro sviju stanovnika zemlje, bili to Židovi, bili to Arapi. Ali tko će da pomogne riješiti one specijalne zadaće, koje nastaju, kad jedan narod dolazi da sebi stvori narodnu domaju u zemlju, gdje taj narod sačinjava manjinu sred većine, koja ima čvrsti korijen u zemlji.

To jedino može cionistička organizacija kao zastupnik cijelog židovskog naroda, koji je potencijalni nosilac narodne domaje,

akoprem je bar za sada realni nosilac ono srazmjerno neznatno židovsko pučanstvo u Palestini.

Materijalni je instrument za narodnu domaju, dakle za cijelu naciju, a ne za cionističku organizaciju, Keren Hajesod. Privatna inicijativa može mnogo da učini, no uspjeh joj ne će biti velik, dok joj ne utre inicijativa naroda put.

Pojedinci nijesu u svom radu uspješni tako dugo, dok se ne stvore gospodarski, kulturni i politički preduvjeti, potrebni za kolonizaciju. Može li pojedinac da pregovara o političkim i nacionalnim pravima, može li da suši močvare, da sadi šume i da gradi pokusne gospodarske stanice? Da li je moguća alija, koja je uporište cijelog rada oko obnove, kad je ne bi pomagala i jačala zajednička organizacija, koja se za nju interesira i pribavlja joj sredstva? Kvucof, Hadasa i školstvo su uvjeti, potrebni za privatnu inicijativu. Kvucof, ove zajednice tjelesno i duševno snažnih mladih ljudi, sačinjavaju avantgradu, koja svakoj privatnoj inicijativi na području gradnje kuća, gospodarstva, isušivanja močvara i pošumljivanje služi primjermom. Ono što su ovi oduševljeni mladi ljudi stvorili, primjer je, kako se grade kolonije, kuće, obraduje tlo i t. d.; u kratko, kako se osvaja domovina. Kvucof su žive pokusne stanice za privatnu kolonizaciju budućnosti. Što bismo bez njih znali o mogućnostima, što ih pruža zemlja i o metodama kolonizacije?

I zdravstvo i školstvo ne možemo još prepustiti privatnoj inicijativi. Mnogi od židovskih useljenika, koji trebaju liječenje, ne smiju se smatrati običnim bolesnicima, kakove susrećemo u drugim zemljama, jer su to ljudi, koji su iz hladne klime došli u toplu, iz jednih životnih prilika u druge. I Hadasa dakle stvara kolonizatorne mogućnosti. Hadasa nas uči, kako se prelazi iz galuta u Erec Izrael, a da kod toga ne šteti naše zdravlje, da ne postane nepodesno za rad kod obnove. U protivnom slučaju naškodili bi ne samo sebi, već i cijelom židovskom narodu, kao nosiocu narodne domaje u skoroj budućnosti. I školstvo nije važno samo zbog onih 100.000 Židova, što borave u zemlji, jer su škole u Erec Jisraelu duševne pokusne stanice cijelog židovskog naroda. Ove su škole skloništa za one velike vrednote, koje u inozemstvu izumiru, osobito otkada su razoreni veliki duševni centri u srednjoj Evropi. Škole u Erec Jisraelu tačke su koncentracije za sve naše neprolazne vrednote, a napose za renesansu našeg narodnog jezika. Pitanje je, da li samo djeca siromašnih roditelja, što se nalaze u Palestini trebaju ove škole, pa da sami moraju podmiriti sve troškove. Ta ove su škole osnovane za cijeli narod, za spasenje njegove duše. Zbog toga mora i cijeli narod iz svojih sredstva ovim školama da omogući opstanak.

Keren Hajesod stvara u zemlji potrebne političke i nacionalne uvjete, potpomaže aliju i kolonizaciju, a u koliko mu je moguće i mladu industriju. Keren Hajesod unapređuje sanitarne i stambene uređaje u zemlji. Sve su to preduvjeti za privatnu inicijativu, koji se ne stvaraju samo za onu šaćicu Židova, što su u zemlji, već za židovstvo cijelog svijeta, za daljnji opstanak židovskog naroda i njegovu obnovu. Samo se onaj Židov može opirati, da daje za Keren Hajesod, koji želi da se židovski narod izgubi među ostalim narodima, koji želi da naš jezik padne u zaborav, da se našom velikom naukom

bave samo historičari, koji otvoreno izjavljaju, da nije ni nacionalan Židov ni cionista.

Darovima se ne podržava Keren Hajesod, već doprinosima naroda za svoje oslobodjenje, a u tu svrhu je i osnovan maaser. Pomoću Keren Hajesoda ne izbavlja Židov nikoga, do li samoga sebe, a ako on sam nema danas mogućnosti ili volje, da gradi židovsku narodnu domaju, to će to učiniti sutra njegova djeca. Političkim radom, alijom, gospodarstvom, industrijom i saniranjem pripravlja Keren Hajesod narodnu domaju za sve Židove, a u isto vrijeme i za privatnu inicijativu, koja bi bila isključena bez ovih povoljnih preduvjeta.

Iz toga slijedi, da onaj, koji doprinosi za Keren Hajesod, da se brine za svoju djecu i za svoje unuke do u zadnje koljeno.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Litavske oblasti protiv židovskog narodnog vijeća. Iz Kovna javljaju: Litavska vlada, koja uvijek naglašava, da smatra židovsko narodno vijeće u Litavskoj kao kompetentnu najvišu oblast za židovske kulturne stvari, a da pored svega toga još uvijek nije iznijela zakon o legalizaciji židovskog narodnog vijeća, sad je protiv istoga tog vijeća upotrijebila prisilne mjere. 16. septembra prodrta je policija u zbornicu židovskog narodnog vijeća i tražila, da se članovi židovskog narodnog vijeća, koji su se sastali na konferenciji udalje iz dvorane.

Predsjednik židovskog narodnog vijeća dr. Rosenbaum, koji je prije nekoliko mjeseci dao svoju demisiju kao ministar za židovske stvari, koja do danas još nije prihvaćena, protestirao je protiv ovog policijskog akta, i izjavio, da će se samo silom pokoriti. Policija je zatim upotrijebila silu. Izvršni odbor narodnog vijeća u znak prosvjeda položio je svoje funkcije.

Izložba u Wembleyu. Na koncu britske državne izložbe u Wembleyu daje upravitelj palestinskog paviljona major Little interesantna razjašnjenja o moralnom i materijalnom rezultatu ove palestinske izložbe. Moralni uspjeh, veli major Little, bio je preko svakog očekivanja velik. Na ovoj izložbi se tek vidjelo kako je velika publika neupućena glede geografskog položaja Palestine i njezinog odnošaja prema susjednim državama na blizom istoku. Geografsku kartu, koju smo mi postavili za izložbu, djelovala je kao objava nove nauke. I glede palestinskih produkata vladalo je veliko neznanje, koje smo nastojali raspršiti. Bilo je stoga vrlo hvalevrijedan čin potpukovnika Harolda Salomona, da je od mjerodavnih ličnosti tražio, da se Palestina sa posebnim odjelom svrsta u izložbu.

Izlagati vanredno su zadovoljni s rezultatima. I dok je s početka bilo poteškoća u tome, da nam je prepušten premalen prostor, doskora nastao je problem za nas, kako bi najbrže udovoljili velikoj tražnji palestinskih produkata. Palestinska vina imala su silnu prodju. Fina roba u tolikoj se mjeri tražila, da su producenti zanemarili sve druge narudžbe, da uzmognu udovoljiti zahtjevu prodavaone u Wembleyu. Isto to može se kazati i za palestinski sapun kao i o nekim drugim produktima.

Prosječni prihod paviljona od njegovog otvorenja iznosio je nedjeljno 12000 funti šterlinga. Vrlo dobru prodju našle su i jafanske narandže, koje su postale vrlo popularne, što se ima zahvaliti novim tvorničarima. Ovi konzerviraju izvrsno narandže, tako da narandže ostaju dugo svježe i nakon normalne sezone. Narandže postale su Wembleyu tako obiljubljene, da piljarice svoje narandže prodavaju kao jafanske narandže. Izlagaci napravili su dobar posao, ali organizacije, koje su stvorile palestinski paviljon imat će jedan deficit, jer je gradnja vrlo skupa, pa se troškovi nisu mogli namaknuti u prvoj godini. Ako će se izložba održati i naredne godine, kao što se očekuje, tad će sigurno imati velik materijalni dobitak.

Politička i kulturna uloga Židova u Americi. Židovski književnik dr. Haim Zitlovsky izjavio je saradniku »Zeit-a« u Vilni o udjelu Židova u političkom i kulturnom životu Amerike, te je medju inim rekao ovo:

U političkom pogledu su Židovi Amerike igrali vazda za vrijeme izbora predsjednika važnu ulogu. Naročito bio je odlučan rezultat glasovanja u Newyorku, jer sve države Amerike s iznimkom Newyorka obično raspolovljuju svoje glasove na kandidate republikanske i demokratske stranke. Kod velikog broja Židovskog pučanstva Newyorka jasno je, da su često bili Židovi, koji su dali odlučni svoj glas. Na žalost nijesu Židovi uvijek u svoju korist iskoristili tu važnu političku ulogu. Situacija se sad znatno promijenila, jer se pojavila treća kandidatura za predsjednika, tako, da je time promjenjena sva politička konstelacija. Ne može se još danas reći, koju će ulogu igrati nova partija radikala, i da li će pod tim prilikama Židovi imati onu odlučnu ulogu kao i prije. Bude li — slično kao kod prošlih izbora — Newyork bio odlučan za rezultat izbora, tad se ne će umanjiti politički utjecaj Židova. Prema sadašnjem raspoloženju vjerovatno je, da će Židovi glasati za La Folette. Do sad americko židovstvo nikad nije postavilo vlastitih političkih postulata. Sad se je u tom pogledu situacija mjenjala i židovstvo će malo postavljati svoje zasebne političke zahtjeve, jer mora da zauzima svoje stajalište prema mnogim problemima americkanske politike. Dosta je da spominjemo samo zakon o emigraciji, koji je naročito teško pogodio Židove. U posljednje vrijeme širi se sve više u Americi antisemitizam, pa se i posljednja ograničenja glede emigracije imaju smatrati posljedicom antisemitskoga raspoloženja. Amerika dana ima već pokret za numerus clausus. I ovdje su glavni motivi ekonomske naravi. Tome dolazi i rasna mržnja, koja se propagira u Americi.

Na pitanje, da li se unutar židovstva jačaju asimilacione tendencije, izjavio je Zitlovsky, da je asimilacija još jaka u višim slojevima, ali da se propagira samo od tako zvanih »jahudim«.

U kulturnom pogledu ne opaža se unutar židovskih masa asimilacioni pokret. Zadnjih godina počeo je da se kulturni pokret sve jače razvija. Veliki broj židovskih novina, literarnih časopisa, opsežna djelatnost židovskih i hebrejskih nakladnih zavoda dokazuju, da židovske mase i židovska inteligencija ostaju i dalje u krugu ideja židovstva.

Židovsko školstvo u Rumunjskoj. Iz Kišenjeva javlja židovski dopisni ured: Državni tajnik za unutrašnje poslove Tatarescu, koji je ovih dana boravio u Kišenjevu izjavio se je dopisniku židovskog dnevnika »Unsere Zeit« u pozitivnoj formi za proširenje i razvoj židovskih narodnih škola i za zakonski opstanak židovskih općina u Besarabiji. Na koncu rekao je, da će to pitanje staviti na dnevni red naredne sjednice ministarskog savjeta.

Na temelju toga razgovora predao je Centralni Ured hebrejskog kulturnog društva Tarbut ministru Tatarescu memorandum o položaju židovskih škola u Besarabiji.

Cijonistički rad u Americi. Organizacioni departman cijonističke organizacije Amerike saopćuje, da su dovršene pripreme za Membership kampanju u god. 1925., pa je još samo potrebna ratifikacija sa strane egzekutive, koja je svoju sjednicu održala dne 7. septembra. Odmah poslije toga započet će drivesi u svim krajevima zemlje, a osobito će se intenzivno provesti u New-Yorku, gdje će kampanja članova (Membership Kampagne) uslijediti još prije zimске kampanje za Keren Hajesod.

Rad za KKL dobio je jaki poriv novim velikim kupnjama zemlje u Emeku. Povjerenici dali su se smjesta na posao, da što prije saberu kvotu od 500.000 dolara, što je za Ameriku određena.

Gosp. dr. Scheinkin, koji upravlja Herzlia kampanjom, pošao je u Chicago, da ondje tu kampanju nastavi. U Detroitu prodao je za 500.000 dolara zemljišta i organizirao rad tako, da sam od sebe može dalje da teče.

17. augusta održan je u New-Yorku miting Hadase, kojeg su aranžirali gosp. i gdja. Nathan Strauss te je na njem sabrano 5150 dolara za Hadasu.

Cijonizam u Chicagu. Početkom augusta prišpio je u Chicago s obim svojim sinovima poznati šanghajski cijonista i filantropa E. S. Kodoorie, pa

je tamošnja cijonistička organizacija njemu u čast priredila luncheon, kod kojeg su učestvovali mnogi uvaženi čikaški Židovi. Mr. Kodoorie održao je zanimiv govor i preokao je Palestini skoru veliku budućnost, u koliko će američki Židovi na najaktivniji način pomagati kod rada.

Prema rezoluciji, primljene sa strane čikaškog cijonističkog centralnog odbora i čikaškog K. H., preuzet će čikaški odbor za kolonije dio K. H. rada. Odbor za kolonije namjerava, da obrazuje egzekutivni odbor i direktorij. Ova tri odbora održat će uskoro sjednicu, kako da se subskribira 50 do 70.000 dolara, koja bi se svota imala nasmoći još prije Jom Kipura. Nacrt predviđa, da se ima izdati 200.000 certifikata po 5 dolara i da se idućih 5 godina svake godine proda po 40.000 ovih certifikata. Misli se, da će uz pomoć odbora za kampanju uspjeti, da se predobije 20.000 čikaških Židova. Nadalje se namjerava, da se što prije pošalje u Palestinu delegacija, a na njenom izvještaju bazirat će K. H. drive iduće godine, koji bi imao donijeti 500.000 dolara.

Rekordni uspjesi Herzlia u augustu. Primici Herzlia kampanje u prvim mjesecima ove godine u velike su nadmašeni od primitka u mjesecu augustu, za kojeg inače, jer je to najvrući mjesec, rad popušta. Kako Glavni Ured American Zion Commonwealth saopćava, donio je august preko 75.000 dolara na prodanom zemljištu i to poglavito u Detroitu i Newyorku.

Namjeravano udruženje cijonističkih organizacija u Poljskoj. Dne 6. septembra održana je u Krakovu sjednica cijonističkog centralnog vijeća za Zapadnu Galiciju i Slesku. Na tom zasjedanju raspravljalo se o cijonističkoj organizaciji Velike Poljske, jer do sada postoje zasebne organizacije u Kongresnoj Poljskoj, Vilni, Ist. Galiciji i Zap. Galiciji. Jednodušno je zaključeno, da se 21. septembra održi u Krakovu sjednica sviju centralnih odbora u Poljskoj i da im se podastrije slijedeći prijedlog:

»Obzirom na potrebu, da se udruže sve cijonističke organizacije poljskih zemalja, zaključuje se, da se sazove općena cijonistička konferencija. Kod konferencije smiju da učestvuju poljski članovi akcionog odbora, članovi centralnih odbora u Varšavi i Vilni i egzekutiva u Lavovu i Krakovu, sejmiski poslanici i senatori i izabrani delegati u odnosaju spram sakupljenih šekela. Ujedno još mogu da prisustvuju sa savjetujućim glasom upravitelj palestinskog ureda u Varšavi, upravitelj Keren Hajesod i KKL ureda u Varšavi, Krakovu, Lavovu i Vilni te zastupnici Tarbuta u Varšavi.

I na sjednici stranačkog vijeća cijonističke organizacije Ist. Galicije, što je 14. septembra održana u Lavovu, raspravljalo se opširno o tom pitanju. Nakon žive diskusije zaključeno je, da se pošalju delegati na konferenciju u Krakov.

Kako »Novi Dziennik« javlja, učestvovat će iz Lavova na toj konferenciji dr. Reich, dr. Rotenstreich, dr. Leser i ing. Landau; iz Varšave kraj drugih i poslanik Grünbaum, a iz Vilne Bigotski.

Iseljivanje pogromskih bjegunaca. Emigracioni biro Ike mnogo pomaže iseljivanje žrtava rumunjskih pogroma. Otkako je počela evakuacija (u maju 1923.), transportirao je rumunjski iseljenički ured Ike 6600 bjegunaca. Od toga je otišlo u Sjedinjene Države Sjv. Amerike 2800 ljudi, u Južnu Ameriku 1100, u Palestinu 375, u ostale zemlje 175. U oktobru 1923. dobila je Ica dopuštenje kanadske vlade za nekoliko tisuća useljenika. Do 1. septembra 1924. uselilo se već preko 2160 žid. bjegunaca iz Rumunjske. Bez pomoći Ike otišlo je u to vrijeme iz Rumunjske oko 3400 bjegunaca. U svemu se dakle iselilo u godini 1923-24. iz Rumunjske oko 10 tisuća židovskih bjegunaca.

Spomenslava za Herzla i Wolffsohna u Berlinu. Budući da su 20. tamuz priredjivale spomenslavu za Theodora Herzla pojedine berlinske kotarske grupe, odlučila je B. Z. V. (Mjesna Organizacija), da na 20. septembra priredi veliku spomenslavu te da ovako proslavi i 20 godišnjicu Herzlove i 10 godišnjicu Wolffsohnove smrti. Židovske su se mase vrlo brojno odazvale, da odadu poštu mrtvim predsjednicima cijon. organizacije. Posebni je značaj dobila ta spomenslava time, što je predsjednik Egzekutive Nahum Sokolov održao velik govor.

Pošto je predsjednik Mjesne Organizacije dr. Hans Bloch pozdravio skupštinu, počinje Sokolov, pozdravljen burnim pljeskom, govoriti, da se oduži Herzlu, »predsjedniku prema vani«, i Wolffsohnu, »predsjedniku prema unutra«. Osobito naglašava, da se cijonistički pokret nalazi pred vrlo povolj-

nim odlukama, jer će svi nesporazumci izmedju Židova i Arapa naskoro nestati, a uza to je uspjelo, da privučemo sve veći dio žid. naroda saradnji. Čitamo li Herzlove dnevnik ili Wolffsohnove zapiske, vidjet ćemo, da su željeli saradnju čitavoga naroda. To je njima bio ideal, koji se sad ostvaruje. Cijonizam je upravo postao modom, a ozbiljnih anticijonista više i nema. Jednako je važno, da izgradnja Palestine napreduje — doduše polagano, ali temeljito. Palestina je primjer, kako narod herojskim naprezanjem »plaća reparacije«, kako obnavlja opustošenu zemlju i stvara dobre susjedske odnose. Izgradnja Palestine biva u duhu židovstva pa ćemo zamalo sav židovski narod od svega srca prionuti uz obnovni rad, koji je jedino rješenje židovskoga pitanja. A to je najodlučnija etapa našega puta, do koje smo se eto primakli.

»U intervjuu nekim engleskim novinama od 20. tamuz rekao sam: Herzl još nije pokopan, nje ga još moramo sahraniti na Karmelu usred lijepih seoskih i gradskih naselja, koja će se zvati njegovim imenom. Hoćemo li da častimo Herzla i Wolffsohna, moramo Herzlu da podignemo dostojan grob usred bujnoga života, a Wolffsohnu da svršimo institut, koji će se zvati po njemu!«

Iza Sokolovljeva govora bile su još različne umjetničke tačke i prigodni govor dr. Kleea.

Progoni cijonista u Ukrajini. Prema vijestima, što su stigle u Rigu provedena je u cijeloj Ukrajini racija na cijoniste. Uapšeno je preko 2000 cijonista. I u Sovjetskoj Rusiji provadjaaju se mnoga uapšenja. Kao razlog ovim uapšenjima navadja se denuncijacija, da su cijoniste podupirali ustaše u Gruziji.

Keren Hajesod pred četvrtom polovinom milijuna. Primici KH premašili su već milijun i pol. U julu bili su vrlo dobri, pa su dosegli 49.725 funti, a u augustu L 32.922. — Od toga su same Sjedinjene Države dale 21.783 funti. Time je ukupna svoja porasla na 1.483.933 funti. Onih 16.000 funti, što još fali, da treća polovina milijuna bude potpuna, pokriveni su primicima u septembru. Rezultat dokazuje, kako se KH postepeno razvija.

Prvi milijun primitaka uslijedio je izmedju god. 1921., kada je KH osnovan, i aprila god. 1923.

Specifikacija primitaka KH u augustu:

1. Sjedinjene Države	dolara	21783	7	11
2. Južna Afrika	"	4000	—	—
3. Argentina	"	4000	—	—
4. Poljska:				
Varšava	1504	—	11	
Vilna	171	3	—	
Ist. Galicija	149	12	—	
5. Prinos pojedinca	"	1824	15	11
6. Engleska	"	523	2	2
7. Čehoslovačka	"	409	5	6
8. Litva	"	300	—	—
9. Belgija	"	290	4	7
10. Jugoslavija	"	268	9	1
11. Istočna Indija	"	250	—	—
12. Letlandija	"	229	17	3
13. Tunis	"	182	5	7
14. Rumunjska:				
St. Rumunjska	74	2	1	
Besarabija	51	—	—	
Bukovina	26	9	—	
	"	161	11	1
15. Grčka	"	151	2	10
16. Alžir	"	138	9	9
17. Finska	"	61	—	7
18. Palestina	"	59	5	9
19. Bugarska	"	32	15	9
20. Hollandija	"	32	11	—
21. Austrija	"	18	17	7
22. Norveška	"	10	18	8
23. Maroko	"	5	—	—
	"	35868	1	3
24. Keren Hageulah-fond iz Pal.	"	54	15	4

Ukupno dolara 35922 16 7

(Ziko)

Narodni fond primio je u augustu gotovo 20000 funti. U mjesecu augustu porasli su primitci na L 19761, dok je od februara do jula poprečna visina primitaka mjesečno izmašala samo 15.000 funti. To je najveći mjesečni primitak u god. 5684. U prvih 11 mjeseci ove godine unišlo je L 142.151. Povišenje primitaka u augustu treba zahvaliti Americi, koja je ovog mjeseca sama dala oko L 8000.

Marke Narodnog Fonda na molbama za palestinske certifikate. Prema zaključku varšavskog palestinskog ureda, moraju odsele sve molbe za podijeljenje dozvole za useljenje u Palestinu biti providjene jednom markicom Narodnog Fonda. Turisti i trgovci imaju da prilijepi marke u vrijednosti od dva zlotya (3 švajcarska franka) a ostali putnici od jednog zlotya.

Svi prilozij moraju također biti providjeni markicama KKL, samo naravski manje vrijednosti. Ovom taksom prisilit će se svi palestinski putnici da doprinosaju porez za Geulat Haarec.

Zasjedanje Narodnog Fonda u Leipzigu. Zasjedanje povjerenika njemačkog Narodnog Fonda u Leipzigu prošlo je vrlo svečano. Prisutno je bilo kojih 90 delegata iz 40 mjesta. Osim gosp. Usiškina prisustvovali su i sa strane direktorija KKL još i dr. Hantke i Schocken. Velik utisak imao je referat Usiškinov. Njegov zahtjev, da i Židovi Njemačke preuzmu obvezu, da će neki odgovarajući kontigent sakupiti, primljen je nakon svestrane i stvarne debate. S velikom pažnjom saslušani su zaključni govori gosp. Usiškina i Schockena. Tim govorima obazreli su se na prigovore protiv darivanja drveća, protiv Jadjura i t. d. te su dali bezobzirna objašnjenja i priznali učinjene pogreške i prikazali ih u pravome svjetlu. Ovaj iskreni prikaz ostavio je duboki dojam o poteškoćama, pod kojima se zbiva obnova Palestine i o ozbiljnom nastojanju vodstva KKL, da te poteškoće svlada.

U subotu na večer održan je u čast Usiškina banket, na kojemu je leipziški rabin dr. Goldmann održao značajan govor, u kojem je naglasio, da je saradnja kod obnove Palestine dužnost svakoga Židova. Banket bio je zaključen sabiranjem za Keren Kajemet. Sabiranje donijelo je 6000 maraka.

Keren Hajesod i Keren Kajemet u Poljskoj. Gosp. Leib Jaffe, kojemu je prošle godine uspjelo, da u tolikoj mjeri povisi primtke Keren Hajesoda u Poljskoj, vratio se iz Palestine da i ove godine kao delegat londonskog direktorija Keren Hajesoda provede KH rad u Poljskoj. Obzrom na dolazak Usiškinov, koji će provesti intenzivnu akciju za KKL, zaključio je direktorij Poljskog KH, da se drive u Waršavi i Lodzu, koji se trebao provesti tek poslije blagdana, odgodi na mjesec novembar. Do tog vremena provadjat će se pod vodstvom gosp. Leib Jaffe akcije u raznim manjim mjestima Poljske. Zaključak, što je primljen na zajedničkoj sjednici poljskog direktorija K i KKL, glasi, da se akcija za KKL ima provesti između 1. tišrija i 1. hešvana; u provinciji može se KKL drive produljiti do 15. hešvana. KKL akcija imati će značaj maasera, a sabirači sabirat će samo po ulicama ili kvartovima, a ne po posebnim spiskovima. Prima se samo gotovina, nikako ne supskripcije ili usmeni prinosi. Direktorij KH posebnim je cirkularom podsjetio KH radnike, da svi darovi kod tere ostaju KKL. KH pozvao je svoje saradnike, da što izdašnije potpomognu i rad oko akcije za KKL.

Kontingent Narodnog Fonda u Njemačkoj povišen na 30.000 funti. Na vijećanju komesara Narodnog Fonda u Njemačkoj, koje je održano u Leipzigu 14. septembra u prisutnosti od 90 delegata, održali su direktori Narodnog Fonda Usiškin, Schocken, dr. Hantke i gosp. Berger referate, u kojima su izvijestili i o novim kupnjama u Emecku. Podjedno se naglasila neminovna potreba, da se ostvari parola direktorija, prema kojoj bi Fond u godini 5685, iz sviju zemalja dobio 500.000 funti za daljnje kupnje zemljišta.

Pod doimom tih referata zaključilo je vijeće velikim oduševljenjem, da ustanovi kontingent za Njemačku sa 30 hiljada funti. Znamenovanje ovoga zaključka postaje nam jasno, ako uočimo, da je Njemačka u godini 5683, namakla 17.000 funti, a u ovoj će godini vjerojatno namaknuti 16.000 funti. Postoji nada, da će zaključak cijonista u Njemačkoj potaknuti i druge zemlje, da pojačaju svoja nastojanja.

Zdravstveno stanje gosp. Sokolova. U mnogim novinama istočne Evrope osvanula je vijest, kao da je gosp. Sokolov teško obolio i da je u Berlinu morao potražiti utočište u jednom sanatoriju. Od ove vijesti samo je posljednji dio ispravan, jer je gosp. Sokolov već prije nekoliko tjedana pošao u sanatorij da se oporavi od teškog udara sudbine, koji ga je zadesio. Gosp. Sokolov je ipak prisustvovao sjednici centralnog odbora njemačkih cijonista, a na obljetnici smrti Wolfsohna održao je veliki govor. Prema tome su sve vijesti o njegovoj bolesti neosnovane.

Iz Palestine

O glasinama, da će Herbert Samuel i nadalje ostati High Commissioner Palestine. U prošlom broju javili smo, da se u Jerusolimu navodno službeno javilo, da će Sir Herbert Samuel još 5 godina ostati u Palestini kao High Commissioner. Potvrda ove vijesti nije još uslijedila. Novine, što su došle iz Palestine, ne donasaju obavijest o kakvoj službenoj potvrdi ove vijesti, pače ni vijesti samu. Javljaju samo o srdačnom dočeku, što je Sir Samuelu priredjen prilikom njegovog povratka u Palestinu. Sama I. T. A., koja je prva donijela ovu vijest, tvrdi sada, da Sir Samuel ne će ostati u službi, već da će napustiti svoju funkciju. Navodno bi imao još ostati godinu dana u Palestini, jer misli da o Palestini objelodanji jednu knjigu. No i ovu vijest treba s oprezom primiti.

Sir Samuel putuje u London, da prisustvuje sjednici mandatne komisije Saveza Naroda. Najavljeni put Sir Samuela nije u vezi s palestinskim zajmom, već sa sjednicom mandatne komisije Saveza Naroda, koja će zasjedati sredinom oktobra. Vijeće Saveza Naroda je naime izrazilo želju, da se ova komisija što češće sastane sa upraviteljima pojedinih mandatarnih zemalja. Macdonald čini sve, što mu je moguće, da ojača Savez Naroda i da udovolji njegovim željama. Mandatna komisija dobit će u Londonu autoritativne informacije o prilikama u Palestini, pa je stoga nazočnost Sir Samuela vrlo poželjna. I Jewish Agency će da upotrijebi tu priliku, pa da pred mandatnom komisijom iznese svoje stajalište.

Nova palestinska carinska tarifa ne će se promijeniti. Palestinska vlada odredila je novu carinsku tarifu za robu, koja se uvažava u Palestinu. Tarifa važi od 31. augusta. Mnogi trgovci tražili su od vlade, da odgodi ovu tarifu, jer neki njeni stavci prave trgovcima velike poteškoće, pa bi ih trebalo izmijeniti. Vlada je ipak zaključila, da tarifa u predviđeno vrijeme stupi na snagu.

Engleski parlamentarci u Jerusolimu. Tri člana engleske donje kuće; Griffith, Davies i dr. Williams, stigli su u pratnji g. Clynes jun. u Jerusolim i bili su nekoliko dana gosti vrhovnog komesara, sir Herberta Samuela u Jerusolimu. U ime gradske uprave pozdravio je goste potpredsjednik Levy. Parlamentarci konferirali su s dr. Ruppinom i van Vrieslandom od palestinske cijonističke Egzekutive. Iz Jerusolima pošli su pod vodstvom ben Cvija u Tel Aviv i posjetili na putu Kiriat Anavim i Rišon le Cijon.

Useljivanje u mjesecu augustu. Kako smo već javili uselilo se u Palestinu u augustu 2704 useljenika. Od toga bilo je 1166 muškaraca, 706 žena i 711 djece. 527 muškaraca bili su neoženjeni, a 639 bilo je sa porodicom.

Došlo je iz:

Amerike	77
Ukrajine	41
Bugarske	105
Njemačke	14
Grčke	269
Turske	50
Kurdistan	57
Anatolija	29
Litva	137
Poljska	908
Perzija	30
Rumunjske	145
Rusija	356
Irak	145
Bagdad	45
ostatak iz raznih zemalja.	

Po zanimanju su:

obrtnici	290
kvalifikovani radnici	95
nekvalifikovani radnici	196
slobodna zvanja	82
seljaci	11
poljoprivredni radnici	183
trgovci	21
industrijalci	7
činovnici	35
bez zvanja	569

Nespravni navodi o iseljivanju iz Palestine. Početkom ove godine objelodanjeni su brojevi o nekom velikom iseljivanju Židova iz Palestine.

Ovi brojevi pobudili su veliku senzaciju, no nije im se mnogo vjerovalo. Kako je ova sumnja opravdana, dokazuje članak, što ga o tome donasja londonski »Jewish World«.

»Dne 15. maja javili smo o vijesti palestinske uprave, da je 611 useljenika zaključilo da ostave Palestinu, a uselilo ih se samo 760. Mi smo napomenuli, da je u ovom broju sadržan i broj onih turista, koji se vraćaju iz Palestine nakon što su je vidjeli. Dobili smo ispravak, prema kojemu naše mišljenje nije ispravno, jer da u pomenutom broju nijesu sadržani turisti. No kasnije smo ipak došli do uvjerenja, da su u onom broju iseljenika iz Palestine sadržani i turisti, koji su tog mjeseca ostavili Palestinu. Brojevi o useljivanju i iseljivanju pobrkali su se u vladinom uredu, a da vlada nije ništa poduzela, kako da to ispravi.

Idući mjesec bio je onaj činovnik, koji je odgovoran, ako je to u opće bila zabuna, naravski u neprilici, jer nije mogao da tu zabunu nastavi i da turiste broji kao palestinske useljenike, koji iz Palestine odlaze. A opet je znao, da ako navede pravi broj, da će ga sa sviju strana salijetati pitanjima, kako to, da se od jednog mjeseca do drugog broj ovih iseljenika tako naglo smanjio. Došao je stoga na genijalnu ideju, da o tome u opće ne objelodanjuje podatke, misleći, da to ne će nitko opaziti. Zapazilo se to pak, pa u škrupac natjerana administracija javlja u Withehall fiktivni broj 500. To se saznalo i u Palestini pa se tražilo da se navedu zemlje, kuda su ovi iseljenici otputovali. Vlada je odgovorila, da ih je 400 pošlo u Ameriku, a ostali u druge zemlje. A kad tamo američki konzulat izjavljuje, da je umjesto navedenih 400 viza podijelilo samo njih 4. Sad naravski nije bilo više izlaza. Treba još napomenuti, da je u to vrijeme Sir A. M. Hyamson, koji je odgovoran za statistike, bio na dopustu i odsutan iz Jerusolima. O moralu ovih činjenica ne treba posebnog komentara. Jasno je da imade u palestinskoj administraciji činovnika, koji rade sve da zapriječe one ciljeve, za koje je mandat postavljen. Oni očigledno ne znaju, kako im je postupak nepošten, kako su ovakovi čini dalekosežni, čini se pravi propaganda za svoje lične interese.

Cijonistička hipotekarna banka omogućila je gradnju od 301 kuća. Pomoću hipotekarne banke, u koju je i cijonistička organizacija uložila 50.000 funti, sagradio je dosada 301 kuća i to 225 u Tel Avivu, 49 u Hajfi i 32 u Tiberiasu. Banka, kojoj je sjedište u Tel Avivu, podijelila je 308 zajmova u visini od L. 48.753 i to po mjestima, kako slijedi:

Jafa—Tel Aviv 225 zajmova u visini od L. 32.693.

Haifa 48 zajmova u visini od L. 9324.

Tiberias 32 zajma u visini od L. 6110.

Jerusolim 1 zajam u visini od L. 660.

Kako se razabire, posvetila je hipotekarna banka najveću pažnju na židovski grad Tel Aviv, gdje je sada konjunktura gradjenja najveća. U Jerusolimu podijeljeno je malo zajmova, jer tamo uspješno rade Palestine Building Loan i Cooperative Society.

Interesantno je napomenuti, da hipotekarna banka kod podijeljivanja zajmova i te kako pazi na garancije. 40% sviju molba za zajmove odbijeno je radi nedovoljnih garancija. Od 550 molba primljeno je samo njih 306. Upravitelj banke pomosni su, što se svi zajmovi točno vraćaju.

Gradnja električne centrale u Hajfi počimlje. Kako Commercial Bulletin javlja, započeli su već radovi oko gradnje Ruthenbergove centrale za distrikt Haifu. Radovi će trajati oko šest mjeseci a kod njih bit će uposleno oko 100 radnika.

Namjeravana gradnja kazališta u Tel Avivu. Pod imenom »Hisajin« osnovano je društvo, koje bi imalo da u Tel Avivu uspostavi kazalište za izvedbu drama i opera. Osnivači društva su gradsko vijeće Tel Aviva, Ch. N. Bialik, I. L. Goldberg i drugi.

Palestinske škole otvorene i za galut. Djaci iz inozemstva, koji žele da se upišu u ma koju židovsku školu u Palestini, dobit će dozvolu za useljenje u zemlju. Učenik, mora da si nabavi potvrdu škole, na kojoj se želi upisati, da će tamo biti primljen i da imade dovoljno sredstava za svoje uzdržavanje. Do sad primili su naročito realka u Hajfi kao i hebrejska gimnazija u Tel Avivu i Jerusolimu velik broj prijava.

Dar kolonije Hedere Keren Kajemetu. Općinsko vijeće u Hederi je kao što javlja Vaad Leumi darovao Keren Kajemetu jednu kuću i gradilište.

Radovi za amelijaciju u Jadjuru. Ima li rijeka Kišon dosta vode, da irigira zemljište Jadjura? To je pitanje, koje ima da nadje svoje riješenje u radovima, što se sad provadaju na obalama rijeke. Preko ljeta Kišon se presušuje, ali na nekim dubljim mjestima korita rijeke ima nekoliko izvora, kojih je voda leglo za moskite. Stoga se namjerava, da se postave dvije ili tri sisaljke, koje će imati da crpe vodu iz tih izvora. Ako će kvantum vode biti dostatan za veliku irigaciju, tad će se trošak ovih sisaljka maplatiti iz povećane žetve. Već se sad može konstatirati, da je rezultat povoljan i da će biti moguća znatna irigacija.

Kupnjom od 800 dunama proširilo se zemljište Jadjura svoje granice do kompleksa koje pripada novoosnovanoj tvornici cementa »Nešer« kraj Jafe.

Opskrba vodom za četiri naseobine u Emeku. Radovi koje je započeo Narodni Fond za opskrbu vodom na kompleksima Tel Adas i Rub el Nasra, lijepo napreduju. Uslijed tih radova dobit će doskora vodu za piti i za napojiti, za naseobine Tel Adas i Transilvanaca kao i za grupu Crifim i Markenhof. Voda se dobiva iz jednog bunara.

Toranj za vodu u Nahalalu. U središtu naseobine Nahalal diže se nova lijepa gradnja, koja je nedavno podignuta sredstvima Narodnog Fonda, naime novi toranj za vodu. On skuplja vodu u dva rezervoara. Donji rezervoar dobiva vodu iz vrela Samuma, a za gornji rezervoar crpe se voda iz izvora Madura. Taj toranj daje vodu cijeloj naseobini i poljoprivrednoj djevojačkoj školi, i to ne samo vodu za piti i za napoj, već i za bašče. Strojevi, koji služe za crpanje vode, daju i električnu snagu za velike električne lampe na toranju. Ove ne osvjetljaju samo naseobinu, nego se vide daleko na cesti od Nazaretha.

Trgovački položaj u Haii u julu 1924. Nova žetva poljskih plodina došla je na tržište. Trgovina na malo poboljšala se donekle time, što su seljaci došli u grad, da ondje prodaju svoje proizvode. Uza sve to financijski je bijeda još uvijek velika.

Cijene soli u trgovini na veliko spale su na LE 7,5 po toni, rangonske riže na PT 180—182, dok je australsko brašno poskupilo od PT 154 na PT 200 po 100 kg.

U julu uveženo je 14.660 tona robe u vrijednosti od LE 108.702, dok se u prošlom mjesecu uvezlo 3899 tona u vrijednosti od LE 90.986. Uvoz je dakle porasao za 10.781 tonu odnosno LE 17.716. Pamučna roba iznašala je 15,5 posto cijelog uvoza.

Izveženo je u julu 2.602 tone robe u vrijednosti od LE 39.450, a u prošlom mjesecu 902 tone robe u vrijednosti od LE 30.069. Izvoz je dakle porasao za 1.700 tona u vrijednosti od LE 472.

Tranzitni izvoz smanjio se spram prošlog mjeseca za LE 1412, pa ovaj mjesec iznaša LE 2707.

Cijene u trgovini na veliko u Jafi na 31. jula 1924. Cijene žitaricama i mesu znatno su se promijenile. (Navedene cijene važe po 100 kg.)

Pšenica i ječam porasli su i notiraju PT 130 odnosno 100 spram PT 124 odnosno 88 krajem juna. Domaći kruh je u istom omjeru poskupio te se prodaje po PT 227 spram PT 210 na početku mjeseca. Uveženo brašno stoji PT 200, odnosno 230 spram PT 185, odnosno 100 krajem juna.

Ovnovina znatno je poskupila, pa stoji PT 940 u tom tjednu. Rajčice se prodavaju danas po PT 105 spram PT 85 u junu. Cijene domaćem grašku ostala je nepromijenjena, dok su lubenice spale od PT 40 na PT 15. Zrnata kava poskupila je te notira PT 1100 spram PT 950 krajem juna. Cijena šećeru je pala obzirom na pojeftinjenje u inozemstvu, te danas notira PT 365 spram cijene u junu PT 405.

Gradnja cesta na brijegu Karmelu. Doskora će se na Karmelu započeti gradnjom ceste, koja će biti 6 km duga i 6 metara široka. Cesta će prolaziti između zemljišta P. L. D. C., American Real Estate Co i rumunjske Ahuze. Ova gradnja uposlit će najmanje 200 radnika kroz pola godine.

Fabrikacija voćnog želea u Sihron Jakabu i Rišon le Cijonu. Obzirom na velike količine vina, koje su u vinarama Sihron Jakaba i Rišon le Cijona ostale neraspodane, zaključeno je, da se ove godine veći dio grožđa upotrijebi za pripremanje voćnog želea i kondenziranog groždanog soka, što se prošle godine pokazalo vrlo uspješnim. Priredjeno je 35 tona kondenziranog groždanog soka pa ga se otposlalo na evropska tržišta, napose u Englesku. U Sihron Jakabu postavljen je jedan veliki vakum stroj, koji vrijedi 1000 funti.

Osim nekoliko stotina kantara grožđa, koje će se pretvoriti u slatko vino, ove će se godine sve ostalo grožđe pretvoriti u voćni žele i kondenzirani grožđani sok.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnog Odbora od 24. septembra. U odsutnosti predsjednika dra Steina otvara potpredsjednik Lav Stern sjednicu sjećajući se našeg vodje Davida Wolffsohna prigodom 10-godišnjice njegove smrti. Ističe njegovu čednost i odanost pokretu i požrtvovnost, čime svima, koji stoje na čelu pokreta treba da služi kao svijetli primjer. Pozivlje članove Radnog Odbora da odaju poštu umrloj vodji.

Upravitelj Keren Hajesoda Šimo Spitzer izvješuje, da je primio telefonsku vijest iz Beograda, gdje je održana velika skupština u hramu na kojoj je govorio g. Pazi Goldmann. Time je započeta kampanja Keren Hajesoda u Beogradu. G. Šimo Spitzer takodje će otputovati u Beograd, da g. Goldmanna potpomogne u radu. — Egzekutiva traži dopisom, da se što prije dovrši šekelska akcija. Iz Niša i Vukovara stigle su molbe, da se što prije pošalju onamo delegati Saveza, u svrhu intenziviranja cionističkog rada. Zaključuje se, da se zamoli predsjednika Saveza g. dra. Davida Alkalaya i člana S. O. g. dra. Bukića Pijade, da najskorijom prilikom odu u Niš, dok će u Vinkovce otići g. Simo Spitzer.

Altman izvješuje o provedbi akcije za farmu u Koprivnici, gdje su bili dr. Braun i on. U zadnje dvije nedjelje unišlo je preko Din. 16.000.— Svi su članovi R. O. jednodušnog mnijenja, da se ova akcija što prije završi. U svrhu ubiranja veje upisanih darova Altmann ima otputovati u Vojvodinu. Iz Siska javljaju, da će sami provesti akciju. Čita se i raspravlja o novom planu i proračunu za farmu na zemljištu u Tiri, kojega je poslao ing. Zaloscer, pa se zaključuje poslati ga direktoriju i hanhali K. K. L. Zatim se raspravljalo o opće židovskom i cionističkom radu u Zagrebu.

Darovi za halučku farmu. U Vinkovcima priredila je tamošnja omladina u okviru »dana za halučku farmu« uspješno čajanku, pa je prihod bio Din 3.038.— Tom prilikom darovali su: Julije Wiener Din. 1.000.— i dr. A. Deutsch Din. 500.—

Omladina u Koprivnici oporezovala se i predala Din. 1.800.—, g. Fuchs Din. 1.000.—, g. Grünwald Din. 500.—, na manjim darovima unišlo je Din. 5.875.—; svega Din. 8.170.—.

Koprivnica. 20. i 21. o. mj. bili su u Koprivnici gg. dr. Otto Braun i Juda Altmann da ovdje provedu akciju za halučku farmu. Učinjeno je to u okviru »dana za halučku farmu«, koji je priredila omladina. Na jednoj sjednici sa odborom židovske općine obećao je predsjednik g. Hirschler, da će i općina jednim iznosom sudjelovati. Pozivu na večernji sastanak u subotu odazvalo se židovsko građanstvo u veoma lijepome broju, pa je u punoj dvorani općine g. dr. Braun prikazao važnost jugoslavenske halučke farme i naglasio dužnost svih Židova da kod osnutka farme sudjeluju svojim prinosima. G. Altmann prikazao je nakon toga dašnje stanje Palestine u političkom i ekonomskom pogledu. Tajnik mjesne organizacije gosp. Reich zaključio je skupštinu apelom na sve prisutne, da se odazovu pozivu dra. Brauna. U nedjelju proveli su odaslanici Saveza sabirnu akciju uz najagilniju pomoć omladine, te je ona donijela veoma lijepi materijalni uspjeh. Sama omladina oporezovala se i pridonijela Din. 1800.—.

Sisak. U nedjelju 26. o. mj. održana je ovdje skupština na kojoj su prisustvovali izaslanici Saveza i razložili važnost osnutka halučke farme. G. dr. Ferić i najuglednije gospodje obećale su, da će narednih dana akciju intenzivno provesti.

Keren Hajesod akcija u Beogradu. Iz Beograda nam javljaju, da je onamo stigao g. prof. Pazi Goldmann, da provede akciju za Keren Hajesod. G. prof. Pazi Goldmann održao je predavanje u velikoj sinagozi, koje je od brojnog općinstva vrlo dobro primljeno. Već dugo nije vladao tako velik interes za jedno židovsko predavanje u našem gradu kao za govor g. prof. Pazia. Iza toga održala se sjednica beogradskog kuratorija za Keren Hajesod, na kojoj se raspravljalo o načinu provedenja velike akcije za Keren Hajesod. Na prvi dan Roš hošane govorit će prof. Pazi Goldmann pred krugom beogradskih židovskih žena.

Rad izraelitske ferijalne kolonije u Zagrebu. Od jednog očevidca, koji je ove godine imao pri-

like da vidi dom ferijalne kolonije u Crikvenici, doznajemo, da je društvo ove godine poslalo 90 djece na more, gdje su djeca smještena u društvenom domu. Vrlo ugodno doima se uzorni red i čistoća, velika skrb za djecu, pa su se djeca vrlo oporavljena vratila.

Ferijalna kolonija sad hoće da proširi svoj dom gradnjom kuće za infekciju, te igrališta za djecu, pa je u tu svrhu kupila jedan kompleks od 400 hvati. Trebat će stoga novih sredstava za provedenje ovoga plana, a mi smo uvjereni, da će marnom radu vrlo požrtvovnih odbornica toga društva uspjeti da izvrše svoj zadatak. Ali i naša javnost morala bi u većem opsegu podupirati ovo društvo, pogotovo gdje znamo, da mnoga djeca iz provincije mole da mogu ići na oporavak na more, pa je društvo u većini slučajeva udovoljilo ovim molbama. Bila bi dužnost svih židovskih općina, da u svojim budžetima notiraju stalan iznos za ovu lijepu i plemenitu instituciju, koja služi dobrobiti naše bolesne i siromašne djece.

Mjesnim organizacijama. Godina 5684. ovih se dana završuje, a njome valja i završiti ovogodišnju šekelsku akciju. Molimo stoga sve mjesne organizacije, da nam odmah povrate sve šekelske blokove kao i definitivni obračun, da i mi s naše strane uzmognemo Egzekutivi priposlati konačni obračun i da objelodanimo rezultat ovogodišnje šekelske akcije.

I ovom prilikom ponovno apeliramo na sve naše sumišljenike, da uplate zlatni šekel u iznosu od jedne funte. Poznato je svima, kojim se materijalnim poteškoćama bori vodstvo i da je prva dužnost svih onih sumišljenika, kojima materijalne prilike to dopuštaju, da doprinesu svoj obol za namicanje troškova, koji će omogućiti nesmetani rad Egzekutive.

David Spitzer,

povjerenik za šekelsku akciju.

Povjerenicima Keren Kajemeta! Zaključkom Konferencije komesara Keren Kajemeta u Beogradu završuje se 1. tišrija sabirna godina. Molimo s toga sve povjerenike, da nam smjesta šalju sav ubrani novac i obračun, da uzmognemo u narednom broju objelodniti statistiku. Podjedno Vas, naše marne saradnike, pozivljemo, da u pojačanoj mjeri prisustvujete radu u novoj godini. Imajte na umu, da nam u ovoj godini valja namaknuti veći kontingent, obvezu što smo je preuzeli za nabavu zemljišta u Tire.

Nastojte svagdje da sebi osigurite saradnike, koji će vas podupirati u radu tako, da ćete moći iskoristiti svaku priliku i stvoriti organizaciju čiji rad ne će zavisiti samo o slučaju.

U svim zemljama svijeta povećali su se u znatnoj mjeri prihodi Keren Kajemeta, pa treba i mi da uložimo sve svoje sile da ne zaostajemo za drugima.

Uprava Keren Kajemeta.

Jedan apel. Od »Židovskog akad. potpornog društva u Zagrebu« primili smo ovaj apel.

JEVREJI!

Poslije rata nažrnuo je u Zagreb veliki broj jevrejskih studenata, pa je time postalo aktuelno pitanje, kako da im se pruži jeftina, a ipak zdrava i dobra ritualna hrana. Da se toj poteškoći doskoči, osnovalo je Židovsko Akademsko Potporno Društvo u Zagrebu svoju Židovsku Djačku Menzu, u kojoj se danas prehranjuje preko 200 jevrejskih studenata iz sviju krajeva naše države.

Siromašniji članovi dobivaju već prema svojim imućvenim prilikama razmjeran popust, a u slučaju potrebe i potpuno oslobođenje od plaćanja hranarine.

Od kolikog je zamašaja djelovanje naše menze, razabrat ćete, kad napomenemo, da smo ove godine samo na potporama na hranarini podijelili preko 200.000 dinara.

Da se naša Židovska Djačka Menza može održati i učvrstiti do one snage, koja je potrebna da uzmogne udovoljiti velikim zadacima, koji joj se postavljaju, treba da sva jevrejska javnost cijele države, svi prijatelji naši porade i pomognu, koliko im je samo moguće.

Apelujemo stoga na sve Jevreje naše kraljevine, da se za naših velikih blagdana sjete naše menze te da je i kod tore darivaju.

Ne zaboravite na svoju studentsku omladinu! Riješite je briga sadašnjosti, jer će samo u tom slučaju moći da udovolji zadaćama, što ih joj stavlja budućnost.

Zagreb, u elulu 5684.

Židovsko Akademsko Potporno Društvo u Zagrebu.
Židovska Djačka Menza u Zagrebu.

Šport i gimnastika

MAKABI NA PRAGU GODINE 5685.

Rad u Makabiju teče od zadnjih godina uvijek jednim ustaljenim tokom. Možda je katkad isprekinut priredbama (prečema!), koje su imale za svrhu pribavljanje finansijskih sredstava ili su pak bile redovite društvene priredbe. I baš to, što nema nikakove isprekidanosti u tom sistematskom radu u gimnastici, lakoatl., teškoatl. i nogometnoj sekciji, daje nam jasno svjedočanstvo o tome, da je Makabi danas **drutvo čvrsto, sa ustaljenim principima**, na jednom čvrstom temelju, koji ima korijen ne u financijama i novcu, već u srcu svakoga pojedinoga člana.

Uspjesi postignuti u prošloj godini uvaživi okolnosti, ogromni su. I to u svima sekcijama. I kad bi društvo raspolagalo jednom velikom, modernom i higijenskom gombaonom i svojim vlastitim igralištem, budimo uvjereni, ono bi zauzimalo u športskom životu Zagreba jedno od vodećih i jedno od prvih mjesta. Tad bi bio otvoren put svima športskim granama, koje se u nas goje, a što sada nije i ne će biti moguće. Jer od 60—80 članova, koji bi htjeli gombati dvorana ne može više da primi 16—18 najednputa, a iz 4 raspoloživih satova na dan ne daju se načiniti osam.

No kako rekospo dosadanji rad zadovoljava nas, a uspjesi njegovi su veliki, pače ogromni.

Najstarija gimnastička sekcija opet je učvršćena i ma da je ostaviše njeni osnivači (ne mogavši se pomiriti sa duhom vremena) i njeni dosadanji vodje, bilježi u prošloj godini najveće uspjehe, te je opet najjača društvena sekcija — a to joj mjesto i pripada. Sužena u uske granice niske i malene gombaone ona ipak goji najmoderniju gimnastiku u svima kategorijama. Tu se odgajaju i uče oni najmanji, od kojih zavisi budućnost Makabija, sve do onih najstarijih.

Za buduću godinu prednjački je zbor, na predlog učitelja g. prof. Jankovića, odredio krasan program rada, koji je naravan nastavak rada od ove godine. On u glavnom naredjuje sistematsko vježbanje sviju kategorija. Prvih će mjeseca uporedo teći i priprema za svečanu akademiju i proslavu desetgodišnjice opstanka Makabija (oko Hanuke).

Temeljne točke ovoga radnoga programa su ove:

Muški i ženski pomladak: sistem prostih vježbi, vježbe na i sa spravama, od kojih ove godine dolaze (po redu) lukovi i zastavice, pa skupinske vježbe.

Muški naraštaj (srednješkolski): Vježbe na i sa spravama: štapovi od pola i 3 metra, koji nastavljaju do sada obradjene sisteme sa spravama i štapove od 1 m i stalke. Nastavlja se i teoretska poduka za prednjake i naraštaj.

Ženski naraštaj i žensko članstvo nastavlja obradivanjem ritmičkoga sistema (u obliku prostih vježbi). Od sprava dolaze ove godine na red: karike, skokovi, ruče i brvno, gdje će se obraditi ritmičke vježbe. Napokon ritmičke vježbe loptama.

Članovi vježbat će proste vježbe, na spravama i ritmičku gimnastiku.

Zdravstveni odio vježbat će i obraditi: Prošekov, Müllerov i švedski sistem pa sprave (ručje, skokovi, karike, klupa i brvno).

Ove se godine pristupilo i obučavanju prednjaka prema ovom programu: sistemi i sprave u teoriji i praksi, pa anatomija i fiziologija čovjeka.

Za svečanu akademiju odabrane su i vježbat će se ove točke:

1. Ženski pomladak i ritmičke vježbe vijencima.

2. Muški i ženski pomladak: vježbe sa zastavicama i lukovima.

3. Muški naraštaj: vježbe sa stalcima.

4. Ženski naraštaj i članice: ritmičke vježbe na brvnu.

5. Ženski naraštaj: ritmička četvorka.

6. Prednjački zbor: visoke ruče sa odskočnom daskom.

8. »Historija Židova« devetka — članovi.

Nogometna sekcija počet će već druge nedjelje da igra utakmice u I b razredu. Momčad je dosta oslabila odlaskom nekih najboljih članova u vojsku. Sadanja momčad mora savješno i valjano da trenira (osobito preko zime), bude li htjela zadržati stečenu poziciju. I tu će radu mnogo smetati nedostatak dvorane, pa će članovi nogometne sekcije morati raditi preko zime u gimnastičkoj i novo osnovanoj boks sekciji, koja je započela radom u jednoj privatnoj dvorani (»Union« tvornica kandita) pod vodstvom trenera Hinka Löwya.

Lakoatletska sekcija boluje na istoj bolesti, na kojoj i gimnastička: manjak vlastitih prostorija. Sekcija je polučila lijepe rezultate i zaprema u Zagrebu iza Haška drugo mjesto. Posjeduje velike talente (juniore), koji će marljivim treningom moći mnogo postići. Sad još vježba na igralištu i sprema se za neke nastupe, no doskora će i ona početi zimskim treningom — u onoj maloj dvorani, u kojoj radi osim gimn., lakoatl. -po zimi) kroz cijelu godinu i teškoatletska sekcija, koja je privukla lijepi broj (osobito mlađih) članova. Sekcija lijepo radi i marljivo vježba.

Mačevačka sekcija nastavit će na skoro radom u gombaoni realne gimn. Učitelj je i ove godine prof. Janković.

Tennis sekcija radit će još do oktobra na igralištima H. . K. Concordije. Članovi njeni nijesu još ni ove godine mogli da sudjeluju na kojem turniru (osim dra. Kastla).

Pjevački zbor ne će, valjda, ni ove godine raditi, jer poznata je činjenica, da u Zagrebu još nikada nije postojao kakav zbor dulje od godine dana. Možda će ove godine omladina moći da dade impulza, no ni u to ne vjerujem.

*

To bi bio Makabi u god. 5684. Predstoji svima težak rad. No on ne će biti nepodnosiv i neostvariv, jer ga nalaže nužda i potreba.

Potreba jakoga i jedinoga društva zagrebačkoga Židovstva!

Šmule.

Razdioba plaketa. U subotu dne 12. o. m. bile su članovima »Makabija« podijeljene plakete sa Novosadskoga omladin-

skoga sleta, u Kasinu (Tuškanac). Odlikovana su bila 23-jica, od tih većinom juniori. Predsjednik »Makabija« gosp. dr. Hirschl spominje, kako su te nagrade dokaz uspjeha, koji je polučen jednim valjanom radom. Čestita svima i moli, da i dalje ustraju — te da kroče vazda od uspjeha do uspjeha.

Poslije razdijeljenja plaketa razvila se veselica.

IZ PALESTINSKOG UREDA S. C.

Kralj. S. H. S.

Centralni ured za imigraciju u Jerusolimu cirkularom moli da objavimo slijedeće:

U posljednje se vrijeme jako povećao broj turista. Dokazalo se, da je broj turista koji dolaze u zemlju, znatno veći, već broj onih, koji opet odlaze. Mnogi ostaju u zemlji i naknadno traže od vlade dozvolu stalnog boravka. Zadnjih tjedana došlo je mnogo turista, koji su na vladine činovnike učinili dojam, da su useljenici, koji ne imajući dozvole za useljenje obilaze naredbe i ulaze kao turisti. Tako je na pr. bilo mladića od 16—17 godina, a došla je i grupa kočijaša iz Soluna sa kolima sa turističkim vizumom. Naravno da su po vladinim organima smjesta vraćeni natrag u Solun. Vlada zbog toga okrivljuje Palestinske Urede i moli, da se putem štampe upozori javnost, da vlada ne će dozvoliti iskrcavanje turista, koji nemaju sve kvalifikacije istih i pače ne će dozvoliti, da ostaju u zemlji i onda, ako dokažu, da su našli posla.

Na mnoge upite, koliko vrijeme vrijeđe dozvole za useljenje izdane od vlade na molbu rođaka u Palestini i poslana na nadležne britske konzule, javlja imigracioni ured, da ove dozvole vrijeđe jednu godinu od dana kad su izdane.

Palestinski Ured za Kraljevinu
Srba, Hrvata i Slovenaca.

Naredni broj našega lista izaći će uslijed blagdana tek 10. oktobra o. g.

**Svim našim pretplatnicima
i prijateljima želimo**

Lešana tova tikatevu

Uredništvo u uprava „Židova“

PALESTINSKI PRILOG

Halucim

Piše Moses Beilinson, Tel Aviv.

U cionističkom se novinstvu uobičajilo, da se ono oduševljava za haluce. Ovo je oduševljenje zacijelo opravdano. Imade u Palestini nekoliko tisuća mladih ljudi, koji su vanredno odani ideji obnove i koji za nju doprinášaju velike žrtve. U našem pokretu, koji je bio priviknut na retoriku i platonske entuzijazme, pripada ovim mladim ljudima prvo i počasno mjesto. No posve je neopravdano, kad ovo žurnalističko oduševljenje ostaje kod kontemplacije slike ove požrtvovnosti, pa sebi rijetko kada stavlja pitanje, što će zapravo da bude od ovih ljudi kraj današnjih loših prilika.

Da ustanovimo najprije činjenicu: život haluca u Palestini nije idila. Ne radi se ovdje o ljudima sitima Evrope, koji se stoga povlače na selo, jer se oskom životu daju prednost nad bučnim životom grada. Ne radi se ni o onim pravim radnicima, koji su naučeni na napor i oskudicu. Radi se ovdje o ljudima, koji su još juče bili intelektualci i poluintelektualci, a potječu iz »dobrih« kuća! Još do nedavna nijesu znali, što je fizički rad. Okusili su doduše kulturu, no nijesu je se zasitili. Došli su u zemlju svijesni da su vojnici židovske organizacije armije, da vode židovski rat onim oružjem, koje je danas jedino odgovarajuće, a to je rad. Oni sačinjavaju našu židovsku frontu. U zbilji oni nijesu vojnici, već bi ih mogli nazvati dobrovoljcima, pa time još nije rečeno, da im je uspelo ili da će im lako uspjeti, da postanu i pravim vojnicima, dakle u našem slučaju pravim radnicima, tjelesno otpornim, a duševno skromnim. Oni pravi radnici, one židovske mase još nijesu došle, a kako izgleda još ih dugo ne će biti. Dobrovoljački karakter naše fronte je dakle činjenica, s kojom se moramo smiriti i koju kod naših računa moramo uzeti u obzir. Istina je doduše, da ova dobrovoljačka značajka našeg pokreta daje halučkom pokretu

mного ljepote. U toj mučnoj preobrazbi onog bivšeg gimnazijaste ili činovnika, gospojice ili učiteljice, u gospodarskog radnika, u tome se i sastoji veličina, naše revolucije. Ta se revolucija ne postizava tako lako; tek u Palestini se vidi, kako je teška promjena zvanja u židovskom narodu. Prva generacija plaća za ovu promjenu veliku cijenu. Neka se o tome ne varaju oni, koji vide haluce samo sa turističkih automobila onako mlade i jedre.

Težak je rad pod nesmiljeno žarkim suncem, na onome teškome tlu, koje je prečesto močvarno i puno kamenja. Kad se suše močvare, ljudi stoje do grudiju u vodi. Kad se radi u vrtovima narandža, satovima se kopa zgrbljen i sagnut pod oniskim drvećem. Gradnja cesta na tlu, kojeg mjesecima ne nakvasi kiša, pa je tvrdo poput kamena, teža je još, već rad kod nasada narandža ili sušenja močvara. Treba zaboraviti na sve kulturne običaje i potrebe izuzev čistoću, ako slučajno ima u blizini vode. Stanuje se u dvoje, troje ili četvero u šatorima ili barakama. Nema kuta, u kojem bi se pojedinac mogao da sabere i odmori. Daleko od kuće od svojih milih, piše im se često pisma, no rijede se odašilju, jer nema svatko ni ono nekoliko mila, za poštarinu. Novac se i onako rijetko vidi. Zaboravlja se na materinji jezik, svatko nastoji da govori jezikom, koji mu je još do jučer bio stran. Potrebno je, da se govori samo hebrejski, da se čita samo hebrejski, a knjiga baš nema preodviše, a i te nijesu nove. Hotimice svi suzuju svoj duševni horizont i svu pažnju posvećuju na socijalni uređaj kolonije. Odcijepaju se od svega onoga, što se u širokom svijetu zbiva. Svi su još u radu neiskusni, rad im stoga i zadaje veće muke, nego što bi to bilo potrebno, dakle i manje ploda i manje zadovoljstva, nego što bi poslije velikog truda trebalo da bude.

Često teško obole. Bilo je vrijeme, kad je u kolonijama procenat bolesnih dosizao, a često i premašio 50%. U sva-

koj naseobini vide se sjene ljudi, koji su opetovano obolili od malarije ili teških bolesti želuca i crijeva, a za jesti se dobije malo. Govori se, da je u tom pogledu ove godine mnogo bolje već prije, no uza sve to sačinjavaju još i sada čaj, kruh i krastavci glavno jelo. Meso se dobiva u malenim količinama tek subotom, a mlijeka dobivaju samo djeca.

Neka se ne misli, da život haluca izgleda tako težak samo stoga, jer ga motrimo očima intelektualaca. Treba naglasiti, da su oni, koji tako žive sami intelektualci ili poluintelektualci. Ona prozirna izlika, koje se u Evropi često laćamo, kad hoćemo da opravdamo razliku u načinu života našeg i njihovog: da su ovi ljudi na to priviknuti i da stoga nemaju potrebe, koje imamo mi, ovdje nam ne može poslužiti. Haluci nijesu na to priviknuti, imaju iste potrebe kao i mi, žele samoću i mir, imaju potrebe kulturne, po svoj prilici veće od nas, mladi su, pa žele zabave i rastresenja, a prije svega dostatno jela.

Sigurno je, da se Erec Izrael ne može ni na koji drugi način da sagradi. Potreban je težak tjelesni rad, zaborav na materinji jezik, napuštenje gradskog života i kulturnih užitaka. No ne zahtijevamo li previše? Ne tražimo li od ovih ljudi premного žrtava? Da li je uopće moguće, da se toliko zahtijeva? Danas su još mladi i puni oduševljenja; ta svijesni su, da služe svetoj i velikoj stvari, zadovoljni su radi toga, pa katkada i veseli — nekada ali, kad halučki ples ne će da se svrši, čini se, kao da su i preveseli i gubimo pravo povjerenje u iskrenost ovog veselja. No uza sve to, dan na dan polaze svi savjesno na rad. Vjera i mladost pomažu, da se ovaj život snaša. Hoće li to i može li to da petraje? Postajemo stariji, umorniji... Teško je zamisliti u takvom položaju tridesetgodišnju ženu ili četrdesetgodišnjeg muškarca. I ako se na koncu netko zbilja do skrajnosti umori, ako mu se usколеba vjera i ako bi htio da vidi nešto od onog velikog svijeta, za koji

Nuris

Poslije opisa Nahalala i Kfar Jeheskela, dvaju najvećih mošve-ovdim, donášamo opis kolonizacije velikog istočnog kompleksa Keren Kajemeta u Emeku. Uredništvo.

Piše agr. J. Ettinger, Jerusolim.

Kupnja i položaj Nurisa, Godine 1921. kupio je K. K. L. u istočnom dijelu Emeka veći teren u iznosu od 29.000 dunuma. Ovo se zemljište, nazvano »Nuris« proteže u dolini u dužini od 12 km, a srednja širina je 3.5 km, te leži s obje strane željezničke pruge Hajfa—Semah. Aluvijalna zemlja slična onoj u dolini Nila i Eufrat i Tigrisa, veoma je plodna i podjesna za mnoge kulture: sve vrstj hrane, djeteline, povrće, banane, vinovu lozu i t. d. Klima je subtropska. Teren leži u zapadnom dijelu oko 10 m, a u istočnom i do 97 m ispod morske površine i imade svoj izlaz prema dolini Jordana. Osim historijskog izvora Ain Ha-

rod, gdje je Gideon iskušao svoje vojnike ima još oko 90 što većih, što manjih izvora. Ovaj niz izvora već je u staro doba činio ovaj kraj Emeka najplodnijim i danas je za nas od silne važnosti. Osim navedene željeznice koja na terenu »Nuris« ima dvije postaje, glavna je cesta Jerusolim-Tiberias 7 km daleko i omogućuje da se iz Jerusolima autom stiže za 3 i pol sata, a iz Hajfe za 1 i pol sata u Nuris. Sa stanice Ain Harod vodi u Kfar Jeheskel i na vrelo Ain Harod cesta, koju je sagradio Keren Kajemet.

Sušenje močvara. Koliko je god važno ovo bogatstvo vodom u tom kraju, toliko je ono bilo i sudbonosno. Kad je Keren Kajemet kupio ovo zemljište bilo je ono skoro bi se moglo reći jedna jedincata močvara: 16.000 dunuma moglo se označiti močvarnim tlom. Mnogome se onda činilo nemogućim sanirati i pretvoriti ovaj kraj u centar palestinske poljoprivrede. Jedan je iskusni i stari liječnik izjavio na-

kon istraživanja, kojim se ustanovilo, da su arapski seljaci zaraženi malarijom, pa su odlučili otići, da je zločin poslati onamo halucim. No s povjerenjem u moderne metode drenaže i pobijanja bolesti Keren Kajemet je odmah započeo radnjama oko sušenja močvara i amelioracije tla. Taj je posao zahtijevao mnogo materijalnih sredstava a dovršio se silnom požrtvovnosti naših halucim, koji su na svakom koraku stavljali svoj život na kocku. Sada su ove močvare potpuno isušene i odmah se opazilo djelovanje. Već u prvoj godini smanjio se broj slučaja malarija na 37 posto, u drugoj godini na 22 posto, a u trećoj na 15 posto. Ovaj nas slučaj uči, da se ne smijemo bojati ni najgoreg i najzaraženijeg terena.

Opskrba vodom. Keren Kajemet nije se zadovoljio sušenjem močvara, već je ova ista vrelo, koja su opskrbljivala močvare vodom iskoristio tako, da je tok vode regulirao kanalima i cijevima i tako

je odgojen, pa kad se onda traži vizum za Ameriku, ko će da baci prvi kamen za njime — dijaspora, mi sami.

Ovi su mladi ljudi naša fronta, ispravne naše predstraža. Dijaspore ne će da ispuni svoju dužnost spram njih samo time, kad priznaje njihovu volju i njihov čisti idealizam. Oni vode dugačak i težak rat. Danas im još pomaže njihovo oduševljenje. Kad bismo samo tim oduševljenjem obrazlagali, što nosioce tog oduševljenja ostavljamo u današnjem položaju, tad bi to bilo ne samo nečovječno, već i u najvećem stepenu nepsihološki i nepolitički. Da ova naša predstraža izdrži u svojim okopima, da imade dovoljno privlačne snage i na one, koji su još ostali kod kuće, da se ta predstraža što prije pretvori u zbiljsku frontu, potrebno je prije svega da se ispune tri uvjeta.

Prije svega mora da se promijeni izvanjski život haluca. Prozaično rečeno, mora im se dati mogućnost, da se najedu do sitosti i to jelom, koje odgovara njihovom teškom radu. Tko ne želi, da mu se fronta slomi, ne smije dopustiti da mu armija dugo gladuje. Moramo voditi računa i o specifičnom karakteru ovih ljudi, koji su danas radnici, a jučer to još nijesu bili. Moramo im stoga život upriličiti u takovim formama, koje će bar do nekog izvjesnog stepena udovoljiti njihovim kulturnim potrebama. I ako se to sve učini, život će židovskih radnika u Palestini ostati još dovoljno gorak; ostatak će mu još veliko područje, na kojem će moći da upotrijebi svoj idealizam. Ne učinimo li pako to, postat će veći dio radnika, a napose radnica u najskorije vrijeme invalidima.

Drugo, radnici moraju da budu sviješni, da njihove žrtve nijesu uzaludne, da za njima slijede novi redovi, da ih ne ostavljamo same. Ovi mladići, koji rade na palestinskim poljanama, politički su baš tako vaspitani kao i mi, koji o njima u novinama pišemo. Oni dobro znadu, kako bi besmislena bila mala četica radnika u Palestini, kad za njom ne bi slijedila velika masa! Samo malo njih pošlo je onamo zbog novog socijalnog života. Prije svega htjeli su obnovu židovske Palestine, zbog toga i jesu ovdje, a ne u New-Yorku ili Moskvi. Za njih bi značilo izjalovljenje svih nada, kad bi se ispost-

avilo, da oni lično doduše nijesu više studenti ni trgovci, a razvitak je Palestine ipak zapeo, pa oni ostaju izgubljenim otokom u arapskoj Palestini.

Treće moraju ovi ljudi da imaju i neku budućnost. Nemaju je, kad su uposleni kao nadničari bilo u kvucot, bilo kod kolonista. To im daje loše izgleda i nikakove nade na samostalan život. Tim više, kad pače ni najsretniji među njima, oni koji obrađuju zemlju, koja im je dana u zakup, zbog finansijskih teškoća ne mogu da je obrade tako, da im u dogledno vrijeme osigura dostojan život. I ove uništava vječita borba između mogućeg i zbiljskog. Ovo pitanje budućnosti — izgledi mira za našu vojsku — najvažnije je od sviju, što smo ih ovdje napomenuli. Mladost i ufanje pomoći će nam preko današnjih teškoća, no mladi ljudi ne će se zadovoljiti sudbinom vječitog nadničara. Čvrsto tlo pod nogama i prema tome snage da izdrže imat će naši haluci samo onda, ako će biti sigurni, da će sutra ili prekosutra, kao pojedinačni naseljenici ili u kolektivnim naseljima moći postići ono, pošto su došli: vlastiti poljoprivredni rad u korist zajednice.

Čast idealizmu i volji haluca, ali ne smijemo od njih tražiti previše. A kad smo već prisiljeni, da to ipak činimo, onda moramo, da im bar nešto pružimo. Cijonistički pokret do danas još nije izvršio dužnosti koje mu nalaže ovaj elementarni princip, on je to ostao dužan svojoj predstraži u Erec Israelu.

Mi i Arapi

Piše: **Juda Altmann.**

Uvjero sam se, da naša široka javnost imade posve krive pojmove o ovom još pred kratko vrijeme gorućem i najaktuelnijem pitanju cijonističke politike. U koliko naši Židovi uopće imaju predodžbe o životu u Palestini, o našem odnošaju prema arapskom pučanstvu, te o Arapima samima, ova je predodžba posve kriva i neispravna, jer je stvorena na temelju različitih i iz raznih motiva napisanih novinskih članaka i vijesti. Arapsko pitanje kao predmet internacionalne diplomacije, predmet rasprava i pregovora u britskom Colonial Office-u i sjednicama Saveza Naroda dovoljno se pertraktiralo u štampi

na razne načine i čini se, da je sad došlo do mrtve točke. No mi i ne znamo što se zbiva u tajnim diplomatskim sjednicama i naše nam političko vodstvo može da saopći tek toliko, koliko je dopušteno i u koliko se zamašniji diplomatski pregovori uopće mogu iznijeti u javnost. Stoga mi nepolitičari i laici u politici i ne možemo imati pravoga suda o tome. No ovo se pitanje ne riješava samo kod zelenoga stola, već i u životu u Palestini. Svaki onaj, koji živi u Palestini i dnevno je u kontaktu s Arapima, upoznao je bar donekle njihov jezik i običaje, mentalitet i shvaćanje, znade kakvu bazu ima arapska nacionalna protucijonistička politika i u koliko je ona za nas važna i opasna. Do danas ona je bila stvar pojedinaca i pojedinih malih grupa, efendija i njihove agitacije. Ne ću time da kažem, da u Arapa nema nacionalnoga osjećanja i ako je ono još danas nejasno, te se izražava obično u verskom i rasnom ponosu. »Ana Arab« (ja sam Arapin!) kaže on sa upravo silnim ponosom i nekim prezirom za sve pripadnike drugih rasa i vjera. I ako Arapi znadu, da smo mi Židovi njima srodni, da su naši jezici slični i da nam vjere imadu mnoge dodirne točke, ipak je distanca ogromna, kod čega veliku ulogu ima i razlika u običajima.

Arapin je tipični varalica i za njega vrijedi u tom pogledu posebni moral, no s druge strane strogi vjerski zakoni drže ga strogo u granicama čudoredja, koji u Evropi ne postoji. Seksualni moral je na visini i brakolomstvo, zavadjanje djevojaka, silovanje i dr. je velika rijetkost. Arapin, naročito seljak, dobroćudan je pokraj sve svoje lukavosti i sebičnosti. U zahtjevima na život on je čedan i štedi baš obzirom na to, što mora u pretežnom slučaju sam da nasmogne kupovninu za ženu. U Arapa postoji »Kaufehe« a cijena iznosi od 30 do 100 funti u seljaka, a po više stotina funti u građana. Najjače i elementarno svojstvo Arapina, koje njime posvema vlada, te je jače od svih ostalih, je njegova pohlepa za novcem. Za novac on će zatomiti i svoj ponos i pregorjeti mnoga poniženja. Novac mu je važniji od svakog drugog osjećaja pa i nacionalnoga, i jači od ove pohlepe jedino je strah pred Alahom.

Arapski građanin-efendija u većini po zanimanju veleposjednik, trgovac ili či-

ova voda služi ljudima i životinjama za piće, a započelo se već iskorišćivati vodu i za natapanje. Sa malim troškovima moći će se doskora natapati 5000 dunuma što daje mogućnost, da se urede intenzivna gospodarstva za 200 porodica. Tako, te će Nuris doskora omogućiti da 500 porodica stvore stalnu i dobru egzistenciju, a kad jednom budu iskorišćeni svi putevi i načini razvitka, ovaj će se broj moći podvostručiti i potrostručiti.

Naselja. Kako klimatski uvjeti u dolini nisu najpovoljniji zbog dubine i vrućine, te malarije, potrebno je da se naselja grade na brežuljcima, gdje je ugodnije i klima podesnija. U samoj kolonizaciji Nurisa iskristalizovale su se dvije forme: mošavovdim i velika kvuca. Osim mošava Nahalal i Kfar Jeheskel te male kvuce Geva sve su ostale tačke uređene prema ideji velike grupe. Ova nova forma nastala je trećom alijom u krugu starih palestinskih

radnika. Tu je »Gdud avoda« (legija rada), »Kvuca gdola« (Velika kvuca) koji broje po nekoliko stotine članova. Pristaše ovih velikih kvuca tvrde, da male kvuce ne će moći egzistirati, da ograničeni broj članova ne daje potpune slobode, ograničuje djelovanje i ne omogućuje, da one udovolje svojim kulturnim i ekonomskim potrebama.

Na ovom zemljištu »Nuris« koje je najnovijom kupnjom povećano za 6.000 dunama, pa iznosi 35.000 dunama, postoje 6 naselja: na zapadu je Ain Harod (Kvuca gdola), u centru Tel Josef (Gdud avoda), na istoku Bet Alfa (Kibuc hašomer hacajir i Hefciba i na sjeveru Kfar Jeheskel i Geva.

Prije tri godine i — danas. U srcu zemlje, na za naše prilike velikom kompleksu, gdje su do sada beduinska plemena pasla svoja stada, gdje se prostirale močvare usred žalosne postoši, na daleko i široko,

položen je temelj opsežnog poljoprivrednog naseljavanja. Močvare koje su bile nesreća okolišnog pučanstva, pretvorene su u blagoslivljajuća i nepresahiva vrela. Pioniri Emeka, kojima cijonistička organizacija nabavlja sredstva, da izgrade samostalna i intenzivna gospodarstva, vide konačno nagradu za napore i teški posao prvih godina. »Nuris« je danas živ organizam, kojeg osjećamo neprestano. »Nuris« znači neprekidni razvitak, ne samo poljoprivrede i gospodarstva, već se neprestano traži i pokušava na polju društva, kulture i odgoja. Ondje su u dnevnome životu iskristalizovane velike ideje socijalne jednakosti i slobode u životu i radu; ondje se polaže temelj živoj školi rada, koja treba da daje zemlji novu generaciju. Naselja u Nurisu već danas su živo središte snage novog gospodarskog stvaranja u Erec Israelu.

novnik ima kao najobrazovaniji dio naroda dosta jaki utjecaj u svim slojevima, pa ga po potrebi i iskorišćuje. To je arapska aristokracija, koja je bila prije privilegovana i darivana od sultana, koji ju je trebao. Tako je na pr. jedan od sultana darovao cijeli svoj teren od preko 230.000 dunuma u Emeku porodici Sursuk. Ona ga sada prodaje Židovima, jer je korist, koju ima od zemlje veoma malena, a cijena koju dobiva za zemlju relativno visoka, a oni trebaju novaca. Isto tako i mnogi drugi. Židovi su u Palestini jedini, koji kupuju zemlje u većim količinama, a ako se uzme još u obzir i činjenica, da je 60% palestinskog zemljišta u rukama arapskog veleposjednika, onda će svakome biti jasno, koliko su ovi efendije ovisni o kolonizaciji. Za ostali dio arapskog građanskog staleža, trgovce, kućevlasnike, činovnike i radnike, židovska je kolonizacija do sada bila konjunktura. Oni su prodavali robu, iznajmljivali svoje stanove skupo, imali stalne zarade i t. d. Arapski seljak, felah i naseljeni Beduini, koji prvi posjeduju tek 15% palestinske zemlje, jest u većini siromašan. Pojedinač posjeduju tek nekoliko dunuma zemlje pa često i to ne, kmet je efendija i šeiha. Djeca ovih felaha, koji nemaju vlastite zemlje, ili je imaju premalo, već od malenih nogu rade kao radnici u židovskim kolonijama, kojih danas ima mnogo. U velikim kolonijama Petah Tikvi, Rehobotu, Rišonu, Hederi, Zihron Jakovu, Roš Pina, Jemi, Menahemiji, Jesod Hamala i drugim rade po nekoliko stotina arapskih radnika iz okolišnih sela (njih mnogo govore jevrejski, a nekoji i jidiš). Pa naravno da onda postoje i dobri odnosi između kolonista i Arapa. Tako su na pr. kad je u god. 1921. učinjen napadaj na Hederu sudjelovali u glavnom Arapi sela Kakun (2 i pol sata daleko), dočim je selo Baka (2 sata daleko) na poziv da i ono sudjeluje otklonilo s razloga, jer oko 200 felaha iz Baka rade u Hederi i od toga žive. Posljednja kuća u koloniji Roš Pina susjedna je sa prvom kućom arapskoga sela i stanovnici obaju sela žive u najboljim odnosajima.

Bilo je hitnapluta (napadaja) i u gradovima i kolonijama. Prema prikazu štampe, koja je često krivo informirana, a često o namjerno izvrci činjenice ili ih tumači krivo, bili su ovi napadaji posljedica agitacija arapske nacionalističke stranke. Time htjela je ova da dokaže, da iza nje stoji narod i da tako dobije potvrdu za politički istup svoje delegacije i za svoje zahtjeve na vladu. — Fakat je ali taj, da narod, kojega nije teško nahuškati za takove napadaje ako mu se stavi u izgled, da će moći krasti i robiti, valjda ne bi sudjelovao kod napadaja, da nisu bili po srijedi još neki momenti, naročito ekonomske naravi. Tako je na pr. jafanski napadaj od 1. maja 1921. počinjen sa strane arapskih lučkih radnika i brodarka, koji su bili bijesni na halucim, jer su ovi u ono doba htjeli da započnu sami radom u luci t. j. prevažanjem imigranata i putnika te tovara sa parobroda u čamcima na kopno. Od onda je prošlo preko 3 godine a ovi isti ladjari i lučki radnici ne samo da nisu počinili daljnjih napadaja, već su zadovoljni kad dolaze židovski imigranti, jer ipak još danas obavljaju cijeli posao iskrcavanja i time mnogo zaraduju.

Statistika ovih napadaja i točniji podaci dokazuju, da su to u velikoj većini

slučaja obična razbojstva. Poslije godine 1921., koji su imali i političku pozadinu, slijede još niz umorstava pojedinaca. No dokazano je, da su umoreni bili i orobljeni. A vidjel ćemo još i to, da arapski razbojnici ne biraju i ne robe i ubijaju samo Židove, već svakoga, koji im dodje na put. Uza sve to možemo usporediti kriminalitet u Palestini sa kojom drugom zemljom ili na pr. usporedimo li samo jerušalajmski »Haarec« sa kojim zagrebačkim dnevnikom i brojeći umorstva tu i tamo konstatirat ćemo, da ih u cijeloj Palestini ima manje već u jednom kotaru Bosne ili Slavonije.

U zadnje vrijeme nastala je i u političkom pravcu promjena. Arapska nacionalistička stranka uvidjevši svoju vlastitu nemoć, kad je doživjela potpuni poraz i u Engleskoj i u Palestini, gdje su nastale protustranke, udarila je novim pravcem. Bacila je u svoju štampu priču o orahu, za koji se svadjaju dvojica, a treći ga je podijelio, uzevši sebi jezgru, a svakoj od stranaka dao je pola ljuske. Arapi i Židovi bore se za Palestinu, a Englez iskorišćuje situaciju i uzima sebi jezgru: vlast. Naravno da židovska i cionistička politika nije nasjela tako plitkoj stupici. Danas je u zemlji mir i red. Imamo političkih protivnika, ali ima li zemlje na svijetu, gdje nema političkih protivnosti, koji od vremena do vremena dovode i do sukoba? Kako rekoh, imali smo sukoba, ali tih je nestalo i ako od vremena do vremena javljaju novine, da su ubijeni jedan ili dva Židova, onda se tome ne smiju podmetati politički molivi, već su to obična razbojstva, kakova se događaju u cijelome svijetu.

Jasno je, da treba tražiti i naći puta, da odstranimo sve političke protivnosti — u koliko je to moguće. Ili treba bar naći platformu za zajednički politički život. To je zadaća naših vodja. Židovsko pučanstvo u Palestini ima drugu zadaću. Ono mora da nadje platformu za zajednički ekonomski život. Kod toga treba da se držimo nekih principa. U prvom redu ne smijemo potiskivati Arape iz njihovih ekonomskih pozicija, već treba osvajati nove pozicije, kojih ima dovoljno. U tome može da nam služi kao primjer slučaj močvare Kebare (6000 dunuma), koja prelazi u vlasništvo baruna Rothschilda, koji će da je isuši i time cijeli kraj sanira od malarije. No on je Arapima, koji su tamo stanovali dao količinu zemlje na drugome mjestu i platio im odštetu u novcu tako, te su mu Arapi sa zadovoljstvom prepustili ovu močvaru, u kojoj su živjeli. Treba spomenuti i to. Kolikogod je žalosno, da židovski kolonisti ne zaposluju samo židovske radnike i time omogućuje egzistenciju za još nekoliko stotina imigranata ima to i svoju dobru stranu: podržavanje kontakta sa arapskim seljakom, vezanje uz židovske kolonije i konačno davanje zarade, čime velik dio seljaštva predobivamo za nas. Ne riječima i velikim govorima na kongresima, ni službenim izjavama ne ćemo arapskom narodu dokazati, da je i za njega korisna židovska imigracija. To možemo jedino činom, koji će arapskom pučanstvu pokazati blagodat židovske imigracije.

Gospodarski razvitak u Palestini

Izveštaj, što ga je profesor Mead predložio cionističkog egzekutivi.

(Nastavak)

Razlozi brzog razvitka. Kad je godine 1908. cionistička organizacija poduzela prve korake, da gospodarski obnovi zemlju, bilo je još teško naći koloniste s dovoljnim gospodarskim iskustvom, pa je stoga osnovala pripravnu gospodarsku školu u Kineretu. Novi kolonisti, koji su dolazili iz grada, pokazivali su toliko neznanja u gospodarstvu, da je postalo od prijeke potrebe dati im prilike, kako da se dostatno izobrazu na svom novom području rada. Zbog toga se već prije osnovala gospodarska škola u Mikve-Israelu kraj Jafe, pa su prvi upravitelji bili pače protivnici cionističkog pokreta.

Ovo pomanjkanje praktičnog iskustva u novih useljenika imalo je za posljedicu, da su morali zemlju kao zajedničko dobro obrađivati u grupama, pa je svakoga zapala ista dobit, a u slučaju neuspjeha jednaka šteta. Tijekom daljnjeg razvitka kolonizacije zadržan je isti taj način i kod kolektivističkih kolonija, tako da je danas od 35 kolonija K.K.L. njih 29 osnovano na tom principu. Ostalih šest nastalo je kasnije. Djelo su ljudi, koji su već imali dovoljno gospodarske spremu, pa se nijesu poslužili kolektivističkim sistemom naseljavanja, već se bave ratarstvom na vlastitu ruku. Konferencije kod kolonizacionih ureda iznijele su općeno shvatanje, da bi obzirom na dosadanje uspjehe bilo poželjno, kad bi se cijeli problem kolonizacije ponovno pomnijivo raspravio, i kad bi se učinile sve mjere, kako da se razvitak pospješuje.

Pod britskim mandatom. Britski mandat uveo je sigurnost posjeda i uređene pravne prilike. Nezakonitost, koja je nekada priječila kupnju zemlje i ugrožavala sam život kolonista, iščezla je sasvim. Ceste i željeznice potpomažu razvitak trgovine. Vlada unapređuje nastavu, gradi škole i pošumljuje bregove. Privatna poduzeća iskorišćuju rijeke, kako da iz njih dobe hidroelektričnu snagu.

Kontrast između arapske Jafe s njenim uskim, krivim uličicama i modernog židovskog grada Tel Aviva s modernim, širokim i električkom rasvjetljenim ulicama sačinjava opreku između 10. i 20. stoljeća. Grad prikazuje, koliki čar dobiva zemlja od nastojanja Židova, da obnove svoju domaju. Dobivanje hidroelektrične snage, moderni mlinovi u Haifi, lijepe židovske četvrti svakog pojedinog mjesta dokazom su, da u Palestini započinje novo doba.

Socijalni i industrijalni razvitak daje nam priliku da vidimo najbolje, što se inače može samo da nauči iz planova velikih gradova. I gospodarski razvitak dobit će uplivom modernih tekovina stranih zemalja zamašan utjecaj na buduću gospodarsku strukturu zemlje. U gradovima i na selu razvitak počiva na jednakim temeljima, t. j. da se u raznim prostorno udaljenim zemljama nalaze iste značajke, koje su za organizaciju gospodarstva karakteristične. Za danas je općeno poznato, da su neke metode potrebne za povoljan uspjeh, dok su druge skopčane s velikim novčanim rizikom.

Brza kupnja zemlje. Poželjno je da obradimo, što je najvažnije za uspjeh ovog velikog poduzeća, a to je, da se nasmognu potrebne količine zemlje. Mnogi misle, da kupnja zemlje ima da uslijedi prije svega i da će ekonomsko gospodarenje i povoljni uspjesi

Darujte za halučku farmu

biti tim veći, čim će više zemlje nakupovati i to naročito u krajevima, gdje imade dovoljno vode. Jedan od razloga koji govori za to, da se kupe što veći kompleksi zemlje, jest, što se u tom slučaju mogu izvori vode ponajbolje da iskoriste i da je danas konjunktura za kupnju najpovoljnija.

Ratarstvo je svagdje slabo. Gospodarstvo šteti labavim tržištem i niskim cijenama pa stoga svagdje padaju cijene tla. Zakupnici, koji obraduju zemlju, koju bi trebalo kupiti za cionističke kolonije, nemaju prodaje, pa im ova velika zemljišta ne donošaju koristi. Raspoloženje za prodaju raste, jer predstoji i povišica poreza. No trebat će vremena i takta, da se prevladaju tradicionalni osjećaji Arapa, no to je momentano laglje, nego kasnije, kad će se kolonije sve više približiti usavršenijem stanju. Treba stoga što prije kupiti zemlju za kolonizaciju, pa makar da se time kolonizacija na neko vrijeme odgodi.

Jedna od mnogih poteškoća u tom poduzeću je ta, kako će se ljude, koji dolaze iz sasvim druge sfere, a bez ikakve su gospodarske spremne, pretvoriti u ratare. K tome pridolazi, da je veliki procenat useljenika pri produkt gospodarstva Palestine silno razlikuju od onih njihove domaje.

Mead raspravlja dalje o iskustvima, što su postignuta u kolonijama, gdje prevladavaju komercijalni, a ne politički ili patriotski momenti. Ove se kolonije ne odnašaju izričito na Palestinu ili bar ne u punoj mjeri. Mead napominje još, kolika je korist, kad netko upućuje koloniste u gospodarstvo i upravljanje njihovih finansija, jer će se time kolonisti odlučiti, da se smatraju u finansijalnom pogledu štićenima cionističkih institucija, čime gube vlastiti interes za rad.

Dolazeći sa spoznaje ljudskih slabosti, pripremile su vodeće zemlje, koje provodjaju kolonizaciju slijedeće finansijalne mjere u svojoj kolonizacionoj politici:

1. Od svakog se koloniste zahtjeva, da investira izvjestan dio vlastitog novca. Dodje li do gubitaka, pašći će najveći dio na njega. Novac što ga useljenici sami ulažu, kreće se između jedne desetine i jedne četvrtine ukupnih troškova farme, koja se ima osnovati. U nekim zemljama je propisano, da kolonisti imaju uložiti vlastitoga novca u iznosu od 300 do 500 funti.

2. Osim novca moraju koloniste da dokažu, da su u gospodarstvu iskusni i da umiju štediti.

3. Običaj je, da se svakoj farmi doda čovjek, koji je gospodarski naobražen i imade trgovačkog duha, tako da je u trgovačkim poslovima i u pitanjima obradbe tla u neku ruku savjetodavac.

Isprva nije moglo da bude ni govora, da se navedene smjernice upotrijebe u Palestini. Kapitala se od kolonista nije moglo zahtijevati. Političke prilike bile su suviše nestalne, a da bi dolazili iskusni ratari. Gospodarstvo nije bilo unosno, a izgledi zemlje deprimirali su se. Tržišta nijesu bila onda, a nijesu još ni danas tako organizovana, kako bi trebala da budu. Oni, koji bi došli u zemlju, dolazili su iz patriotskih motiva ili da izbjegnju neprijateljskoj okolici. Radilo se dakle o ljudima, koji nijesu imali nikakove gospodarske spremne, k tome nijesu za Palestinu dolazile u obzir metode, kakove se rabe u Njemačkoj, Danskoj, Australiji ili Kaliforniji. Sada se učvrstilo mišljenje, da je već sabrano dovoljno informativnog materijala, da se uzmogne ustanoviti točan program rada i kolonizacije. Novi kolonisti znać će prema tome, koje su im dužnosti, i ikakove imaju izgleda za uspjeh.

Kod proučavanja kolonizacionih problema Palestine prof. Mead zahtijevao je, da mu se sa strane onih faktora, u čiji resor potpadaju ovi problemi dađe pravac koji će da mu služi za ravnjanje. Na to je primio od palestinske cionističke egzekutive, od agr. Effingera, upravitelja kolonizacionog departementa i g. dra Soskina upitne arke.

Upitni arak egzekutive i odgovori prof. Meada.

1. Kakve bi trebalo stavljati zahtjeve u pogledu vremena i načina gospodarske izobrazbe, te u pogledu aklimatizovanja na kandidirajućeg kolonistu; treba li mu dati prednosti kod naseljenja?

Odgovor: Poželjno je, no ne bezuvjetno potrebno, da svaki koji želi da se naseli, radi kao poljoprivredni radnik ili kod osnivanja farma. Ako je moguće, morao bi isti raditi pod nadzorom upravitelja ili one osobe, koja će biti kasnije savjetnik naselja, jer bi ovaj onda mogao ujedno odlučiti, je li dotični kandidat sposoban ili ne.

2. Je li neophodno nužno ili samo poželjno, da budući kolonista posjeduje vlastitih sredstava i treba li ovima davati prednosti? Ako je potreban vlastiti kapital naseljenika, u kojem iznosu,

Odgovor: Veoma je poželjno da naseljenik ima vlastitih sredstava, koji će investirati u farmi, jer se koliko ja znam nigdje na svijetu osim Palestine ne naseljuju ljudi bez vlastitih sredstava. Nijedna se kolonizacija ne će isplatiiti, gdje naseljenik ne će investirati barem 10% troškova farme.

3. Koje mjere treba da se poduzmu, da se smanji riziko, koji je vezan uz velike gospodarske pogone kao na pr. Ain Harod, gdje su naseljeni ljudi većinom još nevjeshi gospodarstvu i treba tek da uče?

Odgovor: Svakim naseljem treba da upravlja jedan savjetnik ili upravitelj, koji bi ujedno bio i zastupnik egzekutive. Svi predmeti zakupa i zajma treba da se riješavaju po tačno izrađenom planu i imaju se pismeno ustanoviti.

4. Dokazuju li dosada u gospodarstvu stečena iskustva, da je upulno osnivali gospodarska naselja na komunističkoj bazi. Je li upotreba komunističkih principa pogodna ili štetna na ekonomski razvitak?

Odgovor: Ovo pitanje sadržava najteži problem cionističkog razvitka. Po iskustvima u drugim zemljama i naročito mojim vlastitim mogu da kažem, da je najbolja metoda naseljivanja pojedinih seljaka. I ako već postoje komunistička naselja u Americi to ipak dolazi 20 neuspjeha na jedan uspjeh, a i ovaj se ima pripisati jedino religioznoj bazi naselja. — K tomu pridolazi i okolnost, da se uspješne komunističke naseobine u Americi ne bave jedino poljoprivredom, već njihov djelokrug obuhvata i aktivnost tvornica, trgovina i obrtnika, kojih prihod ide u jednu sa farmom zajedničku blagajnu.

I ako se mora uzeti u obzir da jako zahtijevanje ovog načina organiziranja sa strane cionističkih naseljenika može da uspije gospodarskom životu otvoriti nove puteve, to ipak moj odgovor na ovo pitanje mora da bazira na rezultatima mog istraživanja, iskustvima stečenim u drugim zemljama te ne zaključcima, do kojih sam došao nakon pomnog istraživanja palestinskih prilika. Mijenja sam, da bi se financijske poteškoće kolonizacije smanjile kad bi svaki naseljenik dobio svoju farmu uz uvjet, da on lično odgovara za zakupninu i otplaćivanje instalacionih troškova. Ovakovo utanačenje je puno jednostavnije, već ako je sva odgo-

vornost na grupi, koja možda uživa tek neki neodređeni legalni status.

5. Može li velika grupa od 150 članova ili mala grupa radeći kao kooperativna zajednica, uspjeti tako da bude stalno naseljena i samostalna naseobina? Kako velik ima da bude maksimalan broj članova grupe?

Odgovor: Ne vjerujem, da bi velike komunističke naseobine mogle biti uspješne. (Nastavak slijedi).

Knjigotiskara A. Stein

Braškovićeva 42 ZAGREB Braškovićeva 42

Preuzima svakovrsne tiskalice uz ukusnu, solidnu i brzu izradbu te umjerene cijene. — Preporuča se za izradbu komisijonih knjiga, listovnog papira, koverta, cijenika te svih u knjigotiskarsku struku zasjecajućih poslova.

VREĆE

iz jute, tekstilata i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugajl i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —

Zavod za posudjivanje nepremovnih pojava

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ZAGREB TELEFON ULICA BR. 5 ZAGREB BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

Makso Borovic

nalazi se u Carigradu, da nabavi

nove

sagove

Stoga razloga rasprodaje preostalu zalihu uz najniže cijene

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael)

Izkaz darova broj 15. za vrijeme od 10. do 25. septembra 1924.

Svim rođjacima, prijateljima i znancima žele

LESANA TOVA TIKATEVU

pa u tu svrhu daruju za

Otkup od čestitanja

Vukovar: Serkovic N. N. 100.—, Robert Baum 30.—, 130.—

Novigrad: Ignatz Goldschmiedt 40.—

Pitomača: Mr. Viktor Weiss 50.—

Ogulin: Braća Zimmerman 20.—, Josip Gerner 10.—, I. Pollak 10.—, Flora Goldner 10.—, Ernest Goldner 10.—, Milan Licht 30.—, Cilika Licht 20.—, Mirko Krieshaber 20.—, I. Untenberger 10.—, S. J. Schwartz 10.—, Goldmann 10.—, Ing. Klein 10.—, Palfy 10.—, 180.—

Zenica: Oto Weiss 25.—, Samuel Trinki 25.—, Salamon Trinki 20.—, Rafael I. Trinki 10.—, Eduard Drasinover 25.—, Ludvig Kraus 10.—, Adolf Weiss 20.—, Oto Pitković 10.—, Jakob Altarac 10.—, Rafael Trinki 10.—, Josef Montilja 10.—, Bernhard Pinto 10.—, Zadik Salom 10.—, Moric Salom 10.—, Jesua Salom 10.—, Danica Stärk 10.—, Sami Papo 20.—, Jakob Ozmo 10.—, Rafael Danon 10.—, Rifka Altarac 10.—, Juda Montilja 20.—, 300.—

Visoko: Zadik H. Danon 20.—, po 10.— Berta D. Maestro, Laura E. Kabiljo, Berta M. Danon, Rifka A. Romano, Berta S. Papo, Rahela J. Montilja, Hana H. Danon, Moric A. Danon, Joži A. Kabiljo, Josef A. Danon, David D. Maestro 130.—

Nova Gradiška: Obitelj Emanuel Wachsler 50.—, Ob. Mavro Bauer 50.—, ob. Emil Neumann 50.—, Adela Rottmann 20.—, Ruža Walheim 30.—, suprugi dr. Iso Neumann 30.—, Tereza i Elsa Roth 40.—, Marija Smidek 30.—, ob. Jakob Kohn sen. 20.—, ob. Hinko Fuchs 30.—, ob. Isidor Mandlović 20.—, ob. David Deutsch 10.—, Amalija Reichert 30.—, Bela Kohn 10.—, ob. Weinberger 10.—, ob. Mavro Mandlović 25.—, ob. Maks Roth 20.—, J. Margel rabin 20.—, suprugi Hinko Deutsch 20.—, Heinrietta Schönheit 10.—, ob. Pollak 10.—, ob. Makso Fried 10.—, ob. Žiga Vajk 30.—, suprugi Jakob Sommer 10.—, 630.—

Požega: Viktor Schmidt 100.—, Julije Frim 100.—, Leo Steiner 100.—, Hugo Adler 100.—, Josip Adler 100.—, Samuel Gross 100.—, Mavro Haas 100.—, Samuel Spitzer 100.—, Geršković 50.—, Schillinger 50.—, Samuel Haas 50.—, Samuel Fischer 25.—, Lujo Pollak 25.—, 1000.—

Hercegovac: Isidor Eisler 25.—, Ljudevit Kaufer 100.—, Maks Moses 50.—, Josip Steiner 25.—, J. Goldberger 20.—, Mirko Eisler 10.—, 230.—

Djakovo: Simo Loschitz 20.—, R. i Lj. Sommer 20.—, J. Silberberg 20.—, H. Glesinger 20.—, A. Fuchs 20.—, po 10.—: Oskar Bäsermann, Spiegel Robert, M. Frank, J. Frank, J. Türkel, Ivan Šandor, Alex Friedrich, J. Berger, M. Spitzner, H. Bauer, Mr. H. Fuchs, G. Spitzner 220

Ludbreg: I. L. Deutsch 30.—, Mavro Sattler 30.—, Mavro Appler 20.—, Rudolf Appler 20.—, Artur Scheyer 30.—, Makso Scheyer 20.—, S. Weinrebe i Sza 30.—, dr. Leon Schlesinger 30.—,

Vatroslav Gross 30.—, Jakob Schlesinger 20.—, Sam. Weiss 20.—, dr. Oton Spiegler 30.—, Ignac Weinrebe 30.—, 340

Bjelina: po 20.—: Haim M. Papo, Samuel Winter, Lika Papo, Berta Baruch, Rahela Z. Baruch, Rahela Papo, Sarika i Rifka Alkalay, po 10.—: Mošo Baruh, Isak J. Alkalay, Jakob Perera, Haim Baruch, Josef Perera, Moric H. Altarac, Armand Grunfeld, Mano Neumann, Debora Nussbaum, Ana Schwarzenberg, Sara D. Salom, Lunika Semo, Rašela Papo, Laura Alkalac, Rašela Alkalay, David i Majkica Papo, Rabela M. Baruch, Rifka J. Perera, Vera Baruch, Juliška Koff, David Matz 350

Mitrovica: Mitrovačka paropila 30.—, Siegfried Lövy i ob. 20.—, dr. Ignac Frankfurter 20.—, Josip Fleischmann 10.—, Reitzer Krishaber 10.—, N. N. 10.—, Sigmund Gross 10.—, ud. Rozalija Alt 5.—, Karl Kerekes 5.—, Gärtner 5.—, Salamon Buchwald 5.—, Rosenberg i Živković 5.—, Helena Klein 5.—, 140

Daruvar: po 20.—: Makso Pfeiffer, Mavro Mermelstein, L. Rochlitz, Dragutin Goldberger, Salamon Gross, Hugo Alt, Igo Pfeiffer, Zagreb, po 10.—: N. N., Albert Pfeiffer, Frank i Ungar, Schöner, Luise Fellner, Jozo Weiss, Josip Epstein, Iso Pick, po 5.—: Dr. Pavao Ficher, Schweizer, Albert Weiss, M. Fuchs 240

Badem kod Wiena: Gustav Seidemann 30

Koprivnica: Ignac Gross 25

Zagreb: M. B. 300.—, Milan Brodarić 200.—, Ignjat Neusser 200.—, Makso Lederer 150.—, Roza i Žiga Hacker 250.—, po 100.—: Maks Borović, Robert Herzog, Ferdo Sternberg, Lavoslav Ofner, dr. Drag. Steinhart, Albert Ozmo, Mojsije Ehrenfreund, Šandor Ebenspanger, dr. Pavao Neuberger, Vilim Montag, Julio Kollmann, Simon Kron, Norbert Weiss, Alks. Jelenić, A. M. Mevoraha Sinovi, Mr. Milan Berkeš, dr. Marko Horn, Emil Klepetar, dr. Heinrich, dr. Perlberg, Jovo Rosenberg, Paula i David Spitzer, obitelj dr. Hugo Kott, obitelj dr. Herman Njemirowsky, Edo Gelb i drug, Gathlier, Lav Stern, Drag. Rosenbaum, Drag. Glaser, Jaques Reiss, Isak Semo, Herlinger i Weiss Hermann Goldmann, dr. Lavoslav Šik, Eduard Hahn, Julija Oblak, Juhn i Orlik, Salamon Adler, Ljudevit Präger, dr. Beno i Vera Stein, Simo Spitzer, Ferdo Schwarz i drug, dr. Hugo Bauer, po 50.—: Rendeli i drug, Herman Schley, Rudolf Polaček, obitelj Eduard Stern, Hinko Stern, David Löwy, Müller, Franz Prochnik, David Herzog, Ema i Lavoslav Spitzer, Ženka i Miroslav Singer, dr. Dragan Rosenberg, Aleksander Singer, I. Kappon, Zvonko Šorš, suprugi dr. Alfred Singer, Nisim Kappon, Ezra Kašon, Ješa Gaon, Rudolf Rechnitzer, Bihać, Arpad Weiller, dr. Hinko Hirschl, Drag. Hirschl, Stein, Hinko Hermann, Milan Eisenstädter, dr. Rikard Bauer, po 30.—: dr. Oton Braun, Hinko Graf, Koloman Sziget, Rudolf Weiss, Steiner Giza

i Vilko Grünhut, Alfred Dragoner, Josip Hoffmann, Julio Singer, Izrael Mevorah, po 25.—: Gisela Zierer, Remetinci, Richard Herzer, Arpad Keszler, Hinko Herzer, po 20.—: Leopold Schlesinger, Semo, Adolf Zohr, Orbi Horber 7290

11.325

OPĆI DAROVI

Zagreb: Renčika i Ela na ime dra Drage Rosenberga 25.—, Literarni sastanci 185.—, Mr. Milan Berkeš prigodom otvorenja kolodvorske ljekarne u Zagrebu 100.—, 310

Zenica: Prigodom odlaska Lizi Kollmann skulptirano kod oproštajne večeri »Neurima« 190.—, Samuel Trinki umjesto cvijeća prilikom odlaska Lizi Kollmann 25.—, istom prilikom daruje i Albert Salom 25.—, 240

Beograd: Sabrali S. Levj i A. Mevorah 35.—, L. Pijade i R. Salamon 25.—, M. Haim i L. Ahmud 100.—, Berta Medina 5.—, 165

Brod na Savi: Umjesto vijenca na grob pok. Mavre Sterna oca kolegice Lili Stern, daruju članovi činovničke menaže »Slaveks« 200

Dinara 915

SAMOOPOREZOVANJE

Vukovar: Aleksa Steiner 300

Vinkovci: Tereza Fuchs 5

305

MASLINE

Vršac: Jevrejsko narodno društvo Vršac otvara na ime svoje počasne predsjednice gdje Josef Brief vrt sa 42 m 2500

Koprivnica: Josip Berger 101.75, Svrtišće »Križ« 72.—, Žiga Jelenić 71.—, H. Mayer 59.50, Elsa Hirschl 40.—, Leo Albahari 38.50, Ignac Goldschmiedt 33.—, »Herut« 33.—, Josip Spiegler 27.25, Žaki Rosenberg 21.—, Ferdo Neufeld 20.—, Elvira Kollmann 19.75, Singer Šandor 17.25, Pavao Pichler 17.—, V. Fischer 16.—, Ivo Fuchs 15.—, Günsberger 15.—, Sal. Albahari 14.50, Ignatz Gross 13.75, Artur Kollmann 12.75, Adolf Reich 12.—, Margita Würzburger 12.—, Lucy Hirschler 11.25, Jakob Hirschler 11.—, H. Begović 11.—, Hugo Heinrich 11.—, Ruža Fuchs 10.—, Rudolf Fuchs 9.—, Zora Schwarz 9.—, Mavro Gross 7.—, Leo Wolfenfohn 6.75, Vilim Grünwald 5.75, Vilko Kollmann 5.—, Würzburger i Grünwald 5.—, Bog. općina 2.25, David Löwy 2.—, Josip Schwarz 1.25, Geza Hirschl 1.—, 801.50

Vukovar: Meisner Moric 9.—, Selma Stein 25, Mara Engel 34.—, Pinkas Walder 13.75, Hedviga Fišov 20.—, Paulina Singer 12.50, Žid. oml. društvo 45.—, Felice Bresslauer 47.50, Aleksa Steiner 42.—, Hermina Weiner 25.—, Jetika Rosenberg 17.50, Vladimir Kraus 81.—, Robert Baum 106.75, Sarika Winkler 41.—, 520.—

Zagreb: Jakob Beck 66.—, David Spitzer 103.65
169.65

Zavidović: Dr. P. Band 100.—, Breher 40.—,
Adolf Pilcz 14.—, R. Baris 22.50, Golovičar 10.—,
Haim Kabiljo 15.—, J. Musafija 7.—, Ester Musafija
12.—, Rosenrauch 10.—, Albert Musafija 5.—,
Josef Kabiljo 10.—, A. Müller 10.—, M. Musafija
3.— 258.50

Stari Bečaj: Braća Balint 5.—, Aleksander
Bleier 10.—, Bernat Brandeis 4.—, Laszlo Darvas
10.50, Gabor Darvas 10.—, Bela Feher 9.—, dr.
Lipot Fener 8.50, dr. A. Gabor 5.—, Josef Giskan
10.—, Mark Grünberger 12.50, Adolf Wertes 40.—,
Leopold Herzog 17.—, Vilim Hollander 3.—, Isidor
Hubert 13.50, Minkus i Weinberger 5.—, dr. A.
Nagy 10.—, Mihaly Pillischer 5.—, Gyula Roth
—75, Lajoš Scheinberger 5.50, Marton Schick 10,
Schick i Spitzer 10.—, Josef Schönaug 7.—, Nandor
Steiner 10.—, Andor Balint 7.50, Ignac Fischer
2.—, ud. Levai Lajoša 5.—, Matijas Pillischer 10.—,
Jenö Rosenberg 10.—, Schlesinger Gyulane 5.—,
ud. Walfisch Armina 7.—, Sestre Rosenberg 2.50,
Vilim Schnabel 3.50, Vilim Bačkai 8.50, Aranka
Löwy 5.—, Gergely Horvath 1.— 350.—

2099.65

TORA DAROVI.

Koprivnica: Milan Schwarz 30.—, Isidor Litvan
25.— 55.—

Novi Sad: 3800.—

Vinkovci: po 50.—: Leo Preis, Lavoslav Flesch,
Mavro Ausänder, po 20.—: Natan Löbl, po 5.—:
David Adler 175.—

Djakovo: Edo Kaiser 25.—

Dinara 4055.—

DAROVI ZEMLJE.

Koprivnica: Na Herzlov dan 300.—

Mitrovica: Dr. Žiga i Tinka Baum 1000.—

Novisad: Na Herzlov dan 3600.—

Beograd: Na Herzlov spomen dan sabrali:
Mica Haim i Lela Almul 1950.—, Sarina Levi i
A. Mevoran 550.—, Rašela Koen i Žana Albala
450.—, Luisa Pijade i Rašela Salamon 400.—, Čla-
novi Povj. Ž. N. F. 300 3650.—

Vukovar: Mara Engel 80, Šarika Winkler 60,
Heda Singer 20, Herman Hecht prigodom svog
rođendana 50, izgubljena oklada Marko Hecht-
Slavko Kraus 10, izgubljena oklada Vlado Kraus-
Ernest Steiner 10 230.—

Zagreb: Dr. Licht honorar plaćen po g. dru.
Pankasu Bandu iz Zavidovića 500, Na Bar Micva
Fritz Buchbindera 50, Dr. F. A. Bruck na Herzl
dan 700, Edo Gelb i drug diferencija na valuti
150 1400.—

Visoko: Na Herzlov spomen dan daruju: po
50 D: Zadik H. Danon, David D. Maestro; po 25
D: Joži A. Kabiljo, Josef A. Perera, Samuel S.
Papo, Simha S. Trinki 200.—

Sisak: Na Herzlov spomen dan daruju: Her-
man Weiss 25, Emil Guttmann 5, Natan Steiner
20, Zeljko Herzl 10, Žiga Weiss 10, Joža Gross
10, Benko Schwarz 10, A. Frankfurter 10, Dr.
Herlinger 10, Josip Engel 10, Leo Fuchs 25, Ju-
lius Schlesinger 10, Žiga Jünker 25, Feri Majer
25, dr. Lederer 10, Jak Neuburg 10, Milan Reiss
25, Oto Platschik 10, Jakob Heumer 10, Moric
Flesch 40, Dragutin Planer 25, Dr. Silberstein 50,
Samuel Strasser 25, Rudolf Steiner 25, Klinkov-
stein 10, dr. Ferić 30, Josip Frisch 25, Fritz Ber-
ger 10, Alex. Rosenfeld 20, Armuth i Richtmann
20, Jakob Schwarz 10, Max Deutsch 20, Bernhard
Majer 20, Poldi Stiler 20, Ludwig Majer 10, Oto
Feldbauer 10, Bernhard Klein 20, Geza Pollak 5,
Adolf Steiner 10, Moric Schwarz 20, udova Fi-
scher 5, N. Fischer 10, N.Waldner 5, Moric Hahn

5, Adolf Katić 10, Fil p Flesch 20, Ludwig Bauer
10, Weiss i Ehrenfreund 15, N. Kraus 20, Dragu-
tin König 10, M. Katić ud. 10, L. Baum 50, dr.
Frank 20 dir. Schmolka 20, I. Kamfer 10, Max
Planer 10, V. Schwabenitz 10, Emil Hoffmann
20 955.—

Stari Bečaj: Herzlova akcija 200.—

Brčko: Na Herzlov spomendan daruju: Santo
Alkalay i drug 100, Samuel Klimpel 100, Samuel
Zentner 50, Miko Montilja 50, Moše Levi 50, Mo-
ric Fischer 50, Erna Montiljo, 50, N. Preisler 50,
N. Hercog 50, Emil Hubert 50, Avram M. Papo 50,
Armin Sattler 50, Emil Glatter 50 750.—

Vinkovci: Prigodom Bar Micva Emila Hirt-
weila daruju 1 dunum zmlje na ime Jaakov ben
Anaron Hirtweil: po 500: Vilim Steiner, Zagreb,
Mavro Pollak, Novi Sad; po 200: Adolf Hirtweil,
Fana Steiner, Moric Schlesinger; po 100: dr. Ja-
kov Stanić, Isidor Steiner, Adolf Preis, Dav'd Lö-
wy, Samuel Hirtweil, Norbert Žarkover, Emil
Hirtweil 50 2350.—

Beograd: Na svadbi Kadmona Levi-Zenika
Pardo 740, na svadbi dr. David Eli-Netika Jud'c
380, na svadbi Rafajlo Talvi-Zefira Medina 680,
na prstenju Žak Benvenisti-M. Alkalay 100, na
veridbi Isak Avramović-Sultana Benaroja 135, na
Berit Mila sina A. Tašnera 100, na Berit Mila sina
M. S. Levi 100, na Berit Mila sina M. S. Levi
prikupljeno 225, na Berit Mila sina Avrama Ba-
ruha 130, na Berit Mila sina Moše B. Salamona
200, prilikom rođjenja kćeri prilaze M. Eirajim
100, prilikom rođjenja Lil Eirajim daruju baba i
dedo 100, na svadbi G. H. Pijade-Sarina 107, kod
Flore i I. Levi sakupljeno na ime D. I. Levi Din.
345.— 3442.—

18.077.—

DAROVNA KNJIGA.

Koprivnica: Prigodom smrti V. Fischera 225.—

Ruma: Prigodom Berit Mila Mojše Pallačeka
na 9. Elula sabrano: Somenfeld 100, Popper 20,
Skopal 10, Richtmann 10, Deutsch 10, Palaček 50,
Natan Weiss 10, Semmer 10, Schlossberger 10,
Lang 10, Josef Rosenzweig 10, Schwartz 10, Roth
10, chönfeld 10, Klopfer 10, N. N. 10, N. N. 10
310.—

Novi Sad: Prigodom Berit Mila u kući Zoltan
Salamon: Ignac Stejn 200, Heinrich Eckstein 200,

Julius Löwenberger 50, S. Ohrenstein 100, Zoltan
Salamon 100, Brener Dező 100. Prigodom Berit
Mila u kući Josef Altmann: Dező Halbbrunn 50,
Lajos Schlossberger 100, Vig Emil 100, dr. Miksa
Kassovitz 100, S. K. 10, Herman Altmann 100,
Heinrich Bachrach 100, Josef Süß 50, dr. Žiga
Handler 50, Imre Gerö 50, dr. Kerekeš 50, N.
Fischer 20, A. Klein 20, J. Komloš 50, dr. Jenö
Weiss 100, Josef Altmann 100, Šandor Knöpfler
100. Prigodom Berit Mila u kući Arnold Szekely
daruju: Adolf Schreiber 100, Ludvig Koradi 100,
Josef Simon 100 Emil Szekely 100 Ignac Müller
100, Josef Zwieback 100, Jenö Csernői 100, Iga.
Szekely 100, dr. Szekely Geza 100, Arnold Sze-
kelj 100, Nandor Komloš 100. Prigodom Bar
Micva u kući Frank daruju: Mihaly Boros 50,
Lukač Žiga 100, Samuel Hirschl 50. Prigodom
Berit Mila u kući Imre Gerö daruju: Josef Hajdu
50, Alex Ger 100. Po g. J. J. Brandešu sabrano
3252. Balint Kovacs prig. Berit Mila u kući Jenö
Giskan 100, Aladar Marberger oklada 20.50, Udova
Mark Spitzer Sombor na ime Moise Jeh. i
Rifka Spitzer rođ. Roth 120 6842.50

Karlovac: Na Bar Micva Huberta Schlesin-
gera 125.—

Vukovar: U svatovima Berta Weiss-Julia Pol-
lak sabrano: Isidor Weiss, Sombor 25, Vilim
Weiss, Mitrovica, 15, Fina Weiss, Mitrovica, 10,
Jakob Weiss i supruga 15, Adika Herzog 100,
Berta Pollak-Weiss 50, Josip Pollak 30. Prigodom
rođjenja kćerke u kući Herzl daruju: Alfred Herzl
25, Julie Herzl 15, Bukus Herzl 10, Mirjama Herzl
5, Vilim Engel 10, Alice Engel 5. Prigodom smrti
udove Lang daruju: Milan Spitzer 20, Gabriela
Spitzer 25, Isidor Hecksch i supruga 15, Ing. Sa-
muel Lang 100, 475.—

Mitrovica: Prigodom zaruka Šarika Skopal-
Marko Rosenberg daruju: Marko Rosenberg 100,
Skopal N. 100, gosip Reitzer 100, Alex Perl 20,
Nina Krishaber 30, Mimić Dragoljub 20, N. Ple-
mić 20, D. Stanojević 10, N. Stevanović 20, Her-
man Weissberg 10, S. Rosenberg 10, Šarlota Ro-
senberg 30, Berta Popper 20, Bela Skopal 30, La-
zar Kraus 10, Jakob Klopfer 11, Alfred Skopal
10, M. Rosenberg 5 556.—
8533.50

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dal-	
macije	21.032.15
Iz Srbije	7.457.—
Iz Bosne	2.228.50
Iz Vojvodine	17.092.50
	47.810.15

Gustav Seidemann i supruga

*časte se ovime pozvati Vas
na vjenčanje svoje kćeri*

Rut

s gospodinom

OSKAROM HUSSERLOM

koje će se obaviti u nedjelju, dne 5 oktobra 1924.

u 3 sata u sinagozi, Baden, Grabengasse Br. 17.

Čestitanje iza vjensanja u Badenu, Wilhelmsring 46

Brzjavu: Seidemann Baden kraj Beča

Heinrich Hussert i supruga

*časte se ovime pozvati Vas
na vjenčanje svoga sina*

Oskara

s gospodjom

RUTOM SEIDEMANN

METALOKEMIKA d.d.

za kemičke i rudarske proizvode

Zagreb

Beograd

Strossmayerova ulica 6

Kralja Petra ulica br. 62

Brzjavu: Metalokemika

Telefon interurban 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate

KOVINE i sve kovinske legure

KEMIKALIJE, osobito

MODRA GALICA

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Braća Frank,
veletrg. manufaktur. robom
Trg »N« broj 2.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

»Nobilior«
drogerija i parfumerija,
Ilica 36.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

S. Seligmann,
veletrgovina
Vlaška ulica 57.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Milan Freiberger
elektrotehničar
Bakačeva 5.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Adler i Büchler,
veletrgovina

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Schrenger i drug,
Draškovičeva

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

L. Pierottia naslj.
Kukovičeva 23.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Braća Baum,
trg. kožom na veliko
Jurišićeva 28.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

A. Romano
Boškovičeva 15.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Ferdo Schwarz i drug,
Ilica 45, podruž. Jurišićeva 12.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

C. D. Gaon,
Jurišićeva ul. 3.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Schreiber i Mayer,
veletrgovina kožom
Jurišićeva ul.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Braća Kasl,
veletrgovina vina
Gunduličeva 14.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Dragutin Hischl,
optički atelier
Bregovića ulica 1.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

»Taheia«
Medjunarodno spediciono poduzeće
Jelačićev trg 23.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

P. Halpern

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Milan Brodarić,
veletrgovina manufakture
Sajmište.

Svim znancima, prijateljima, te mušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Adolf Licht
agenturni posao
Bregovića 5.

Svim svojim rođacima, znancima i primušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Obitelj Eugen Berl.

Svim svojim rođacima, znancima i primušterijama žele

SRETNU NOVU GODINU!

Neubrunn i supruga.

Svim svojim rođacima, znancima i prijateljima žele

SRETNU NOVU GODINU!

A. Mevorah i Sinovi.

Svim svojim rođacima, znancima i primušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

J. Münzer.

Svim svojim rođacima, znancima i primušterijama želi

SRETNU NOVU GODINU!

Arnold Fleischacker.

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Kavana »Zagreb«

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Kavana »City«

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Binjko Altarac,
hirska kavana »Pick« bar.

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Kavana »Corso«

SRETNU NOVU GODINU!

želi svojim židovskim gostima

Andželo,
restauracija i Pick-bar

**KETIVA VEHATIMA TOVA BESEFER
HAHAJIM UFARNASA**

želi svim rođacima, znancima i mušterijama

Ziga Schulhof
Jelačićev trg.

SRETNU NOVU GODINU!

želi svim rođacima, znancima i mušterijama

Ziga Rosinger
manufakturna trgovina
Nikoličeva ul. 7.
Trg »N« br. 2.

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.

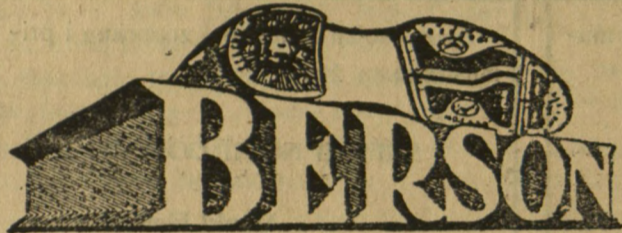
Zagreb

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavica: Din. 80,000.000—
Brzjavi: Centrobanka.

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13-33;
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;
kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Varaždin i Vel. Trgovište. — Afilirani zavodi: u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — Izravne veze: sa prvo-razrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — **Eskomptira** mjenice i devize — **Financir.** i osniva obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — **Kupuje i prodaje** valute, devize vrijednosne papire — **Burzovne** naloge obavlja kulantno i ično — **Izdaje** čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

„M A C H E R“

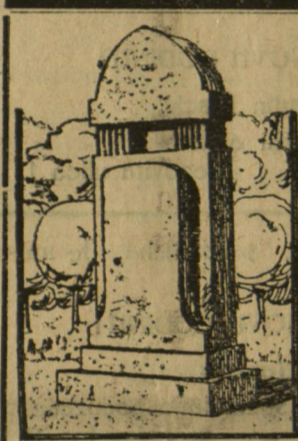
Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebroder Böhler & Co. A.-G.
Wien Berlin

Željezo
Željezna roba
Cement
Sav građevni materijal

Mirko Weiss

Maksimirska cesta 46.
Klesarska industrija
i kiparstvo

Veliki izbor nadgrobni spomenika
za mramora, švedskog i šleskog
granita. Izvadjaju sve u klesarski
i kiparski obrt spadajuće poslove
kao i izradbu

Mramornih ploča
za grade i pakostre.
Sudbilo najnovije stjele

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

P A M U K

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,
Boškovićeva ulica broj 15
Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66

M O L I N O

žutica platno
šifoni
vata (za poplune)

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzjovni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banaf)

Telefon 271-272

Brzjavi: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjestu iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadreblnata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati
naše izloge i uvjerit ćete se o kakvoći i

jeftine cijene!

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2